

Dúl János

A VAGYONKEZELÉSI SZERZŐDÉS FOGALMÁRÓL

About the Definition of the Asset Management Contract of National Assets

Dr. Dúl János tudományos segédmunkatárs, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Civilisztikai Tanszék, dul.janos@uni-nke.hu

A tanulmány célja a nemzeti vagyon kezelésére irányuló vagyonkezelési szerződés alapjainak tisztázása. Elméleti szinten ugyan többen foglalkoznak a vagyonkezelési szerződéssel összefüggő kérdésekkel, azonban néhány rövid, már-már odavetett mondaton kívül nem határozzák meg a vagyonkezelés, a vagyonkezelői jog, valamint az azt létrehozó vagyonkezelési szerződés fogalmát. A bizalmi vagyonkezelési szerződés hatályos Polgári Törvénykönyvünkben történt kodifikálásával a vagyonkezelés terminus jogirodalomban történő előfordulása meghatározódott, ezek azonban természetesen csak ezzel az utóbbi szerződéssel foglalkoznak. Kísérletet teszünk éppen ezek okán arra, hogy önmagában a vagyonkezelési szerződésnek nevezett jogintézménynek a fogalmát meghatározzuk.

KULCSSZAVAK:

állami vagyon, helyi önkormányzat vagyona, nemzeti vagyon, vagyonkezelés, vagyonkezelési szerződés, vagyonkezelői jog

The aim of this paper is to clarify the legal basis of the asset management contract of national assets. In theory, there are several authors whose articles are in connection with the different aspects of this contract although they do not define the notion of asset management, right of asset management and the asset management contract except for some nearly by-the-way sentences. The fiduciary asset management contract is codified in our current Civil Code, this is why the expression of asset management can be found more times compared to the earlier state, of course, and more than 90% of the articles are in connection with this contract. This is why we try to define the notion of asset management contract.

KEYWORDS:

asset management, asset management contract, municipal property, national assets, right of asset management, state property

1. BEVEZETÉS

A tanulmány célja a nemzeti vagyonnal összefüggő vagyongazdálkodási szerződés alapjainak tisztázása. Elméleti szinten, mint ahogy azt látni fogjuk, ugyan több különféle munkában (folyóiratcikk, tanulmány, könyv) foglalkoznak a vagyongazdálkodási szerződéssel összefüggő kérdésekkel, azonban néhány rövid, már-már odavetett mondaton kívül nem határozzák meg a vagyongazdálkodást, a vagyongazdálkodói jogot, valamint az azt létrehozó vagyongazdálkodási szerződést. A bizalmi vagyongazdálkodási szerződés hatályos Polgári Törvénykönyvünkben¹ (a továbbiakban: Ptk., Polgári Törvénykönyv) történt kodifikálásával a vagyongazdálkodás terminus jogirodalomban történő előfordulása meghatározódott, ezek azonban természetesen csak ezzel az utóbbi szerződéssel foglalkoznak. Kísérletet teszünk éppen ezek okán arra, hogy önmagában a vagyongazdálkodási szerződésnek nevezett jogintézménynek a fogalmát meghatározzuk.

2. A VAGYONGAZDÁLKODÁSI SZERZŐDÉSRE VONATKOZÓ KIINDULÓPONTOK

A vagyongazdálkodási szerződés mibenlétének, jogi megítélésének kérdésénél először arra a kérdésre kell választ találni, mit jelent maga a vagyongazdálkodás, valamint a vagyongazdálkodói jog mint fogalom, mint jogintézmény. A magyar jogirodalomban különféle összefüggésekben használják a kifejezést, azonban sok esetben nem adnak egyértelmű meghatározást, hanem a szövegkörnyezetből, illetve a fogalomalkotás hiányából arra lehet következtetni, hogy azt adottnak veszik. Meglátásunk szerint ez a megközelítés helytelen. A jogász szakmában evidencia, miszerint a hétköznapi értelemben (is) használt szavak bizonyos részei, a jogalkotás – jogalkalmazás – jogirodalom triászát tekintve, sajátos jelentéssel bírnak. Nincs ez másképpen a vagyongazdálkodási szerződéssel sem, ennek érdekében a Polgári Törvénykönyvben ismert módszert felhasználva, abból kiindulva kísérjük megadni a fogalmat. Ez a módszer azt jelenti, hogy a kötelmi jog különös részében fellelhető szerződések fogalmát elsősorban a felek alapvető jogainak és kötelezettségeinek körülírásával adja meg.

2.1. A vagyongazdálkodási szerződés törvényi fogalma

A vagyongazdálkodási szerződés – ilyen megnevezéssel – a nemzeti vagyonról szóló törvényben² (a továbbiakban: Nvt.) található meg, és mivel jelen írás e tárgykörre irányul, így az ebben megtalálható rendelkezéseket választottuk kiindulópontnak. A törvény szerint

¹ 2013. évi V. törvény.

² 2011. évi CXCVI. törvény.

„a vagyongazdálkodót – ha jogszabály vagy a vagyongazdálkodási szerződés másként nem rendelkezik – megilletik a tulajdonos jogai, és terhelik a tulajdonos kötelezettségei [...] azzal, hogy a vagyont nem idegenítheti el, valamint – jogszabályon alapuló, továbbá az ingatlanra közérdekből külön jogszabályban feljogosított szervek javára alapított használati jog, vezetékgjog vagy ugyanezen okokból alapított szolgálat, továbbá a helyi önkormányzat javára alapított vezetékgjog kivételével – nem terhelheti meg, a vagyont biztosítékul nem adhatja, a vagyonton osztott tulajdont nem létesíthet, a vagyongazdálkodói jogot harmadik személyre [meghatározott kivétellel] nem ruházhatja át és nem terhelheti meg, valamint polgári jogi igényt megalapító, polgári jogi igényt eldöntő tulajdonosi hozzájárulást a vagyongazdálkodásában lévő nemzeti vagyongazdálkodásra vonatkozóan hatósági és bírósági eljárásban sem adhat, kivéve a jogszabályon alapuló, továbbá az ingatlanra közérdekből külön jogszabályban feljogosított szervek javára alapított használati joghoz, vezetékgjoghoz vagy ugyanezen okokból alapított szolgálatomhoz, továbbá a helyi önkormányzat javára alapított vezetékgjoghoz történő hozzájárulást”.³ Az állami vagyongazdálkodásról szóló törvény (a továbbiakban: Ávtv.) ezeket a jogokat és kötelezettségeket további kötelezettségekkel egészítette ki, amelyeket kifejezetten csak az állami vagyongazdálkodás körébe eső vagyontárgyak vagyongazdálkodása tekintetében kell teljesíteni. Ezek alapján állami vagyongazdálkodás esetén a vagyongazdálkodó köteles a vagyontárgy államának megóvásáról, jó karbantartásáról, működtetéséről gondoskodni, jogszabályban és szerződésben előírt más kötelezettségét teljesíteni, valamint a vagyontárgyat jogszabályban vagy szerződésben meghatározott célnak megfelelően használni.⁴ Az elemzés során ezekre a kötelezettségekre is figyelemmel kell tehát lenni. A vagyongazdálkodási szerződés körülírásánál a nemzeti vagyongazdálkodásra irányuló vagyongazdálkodási szerződésre szorítkozunk jelen tanulmányunknál, a magánvagyongazdálkodásra irányuló vagyongazdálkodási formációkat – tekintettel arra, hogy azok a jogszabály alapján nem minősítendőek vagyongazdálkodási szerződésnek – e körben nem érintjük, azokra csak az elhatárolásoknál leszünk figyelemmel.

3. A KIINDULÓPONTOK ÉRTELMEZÉSE

A fogalmi elemeket áttekintve azok az alábbi lényeges részekből állnak: a vagyongazdálkodó jogai és kötelezettségei a tulajdonos jogaihoz és kötelezettségeihez idomulnak főszabály szerint, ugyanakkor a Ptk.-ban nevesített, tulajdonost megillető jogok részét képező rendelkezési jog nem teljesen, hanem korlátok között illeti meg. Ebből kiindulva érdemes megvizsgálni, mit tehet meg a nemzeti vagyongazdálkodó, mi különbözteti meg más hasonló szerződésektől, jogintézményektől, meg kell nézni, mi adja ennek a szerződésnek a *differentia specificáját*. Az Nvt. nem határozza meg azt, hogy ki minősül tulajdonosnak, így ebben a körben a Polgári Törvénykönyvre, illetve a polgári jog szabályaira kell hagyatkozni, mert nincs olyan szabály, ami tiltaná azt, ugyanakkor ez utóbbi jogszabályunk

³ Nvt. 11. § (8) bek.

⁴ 2007. évi CVI. törvény 27. § (2) bek.

operál ezekkel a kifejezésekkel. Nem csorbítja ezt az állítást az a tény, miszerint az értelmező rendelkezések között szerepel a tulajdonosi joggyakorló fogalma: az a személy a tulajdonosi joggyakorló, aki a nemzeti vagyon felett az államot vagy a helyi önkormányzatot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességének gyakorlására jogosult.⁵ Maga a vagyonkezelő személye sem érdektelen természetesen. Az MNV Zrt. főszabály szerint az, aki állam vagyonát kezeli, mellette azonban jogszabályi kijelölések alapján még körülbelül 20 egyéb tulajdonosi joggyakorló (túlnyomó részt központi költségvetési szerv) vesz részt az állami vagyon működtetésében.⁶ Az állami vagyonnal való gazdálkodás különböző szervezeti keretekben (vagyonkezelő költségvetési szerv, vagyonkezelő állami/önkormányzati tulajdonú társaság, privatizációs és vagyonkezelő társaság stb.) történhet.⁷ Sajátos jogi konstrukcióként jelentkezik az a helyzet, amely során maga „*az állam a vagyonkezelő, így ennek keretében vagy más jogcímen hasznosítja, használja az önkormányzati vagyont, vagy éppen fordítva, az önkormányzat van hasonló pozícióban az állammal mint ingatlan-tulajdonossal szemben. Erre a konstrukcióra az átmenetiség jellemző, és tipikusan az adott közfeladatot ellátó szervek változásához kapcsolódik.*”⁸ A vagyonkezelők főszabály szerint díjat kötelesek fizetni a tulajdonosi joggyakorlónak, azonban a törvény szerint közfeladat-ellátás esetén e kötelezettség alól mentesülhetnek, így példának okáért az önkormányzatok is, a gyakorlatban valamennyi helyi önkormányzat esetében ingyenes vagyonkezelési szerződést köt az MNV Zrt.⁹ Van olyan álláspont, miszerint az állami vagyon kezelésével megbízott gazdálkodó szerv tulajdonképpen az állam jogi képviselőjét látja el,¹⁰ ez utóbbi megítélésünk szerint olyan mértékben nem helytálló, hogy *expressis verbis* jogi képviselőnek a „képviselet” személy vagyonának kezelését nem lehet tekinteni.

A szerződéses alakzat létét erősíti meg az Nvt., miszerint a vagyonkezelési szerződést kell a vagyonkezelői jogviszony keletkezését és tartalmát illetően mérvadónak tekinteni. Létezik azonban a vagyonkezelő törvényi kijelölésének lehetősége is, amelyet követően kerül csak sor a vagyonkezelési szerződés megkötésére, de ekkor is létre kell hozni a szerződést.¹¹ A vagyonkezelőt a tulajdonosi jogok gyakorlásának módjait tekintve közvetett joggyakorlási módnak lehet besorolni, a holdinggal és más állami részvétellel működő céggel együtt, mert nem közvetlenül a tulajdonos az, aki az őt megillető jogokat gyakorolja, az azonban az ő érdekében fog történni, míg közvetlen gyakorlási módnak a kormányzati úton megvalósuló joggyakorlást lehet tekinteni.¹² Amennyiben csak magát a tulajdonosi

⁵ Nvt. 3. § (1) bek. 17. pont.

⁶ BOROS 2018a, 66.

⁷ GYERGYÁK 2018, 88.

⁸ BOROS 2018a, 68.

⁹ BOROS 2018a, 68.

¹⁰ JUHÁSZ et al. 2015, 11.

¹¹ Az általunk fellelt utolsó (legfrissebb) ilyen, törvényi kijelölésen alapuló vagyonkezelői jogot az egyes vagyongazdálkodást érintő rendelkezésekről, valamint a nemzeti pénzügyi szolgáltatásokkal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2019. évi LX. törvénnyel létesítették (2019. évi LX. törvény 1. §). Eszerint az Országgyűlés az állami tulajdonban álló Planetárium vagyonkezelőjeként a Tudományos Ismeretterjesztő Társulatot jelölte ki.

¹² VOSZKA 2018, 30.

joggyakorló pozícióját akarjuk megvizsgálni, akkor a tulajdonosi joggyakorlót a rábízott vagyon tekintetében teljeskörűen megilleti a működtetés joga is; működtetés alatt a vagyon birtoklásából, használatából, hasznai szedéséből, a vagyon fenntartásából és üzemeltetéséből álló tevékenységek együttesét kell érteni, amely a vagyon felújítására, fejlesztésére, továbbá a vagyontárgy birtoklásának, használatának, illetőleg hasznai szedése jogának továbbengedésére is kiterjedhet. Értelemszerűen a tulajdonosi joggyakorlót a jogosítványok mellett a tulajdonjoggal együtt járó kötelezettségek is terhelik.¹³

Önmagában a vagyonkezelést, azaz tulajdonképpen más vagyonának intézését Csehi Zoltán szerint meg kell különböztetni a modern üzleti világ vagyonkezelésétől.¹⁴ Összegző meglátása alapján a vagyonkezelés ismert volt a jogban korábban is, amikor gyermekek, elmebetegek, intézmények, királyok, uralkodók, az állam, illetve közjogi alakulatok vagyonnáról természetes személyek rendelkeztek, döntöttek, és kezelték azokat. Eltérést mutat ezektől azonban szerinte, és véleményünk alapján is, a modern üzleti világ vagyonkezelése, ugyanis az ezekre irányuló megállapodásokban a vagyon eredeti tulajdonosának azon akarata manifesztálódik, hogy a vagyona vagy annak egy része feletti rendelkezési jogot – ideiglenes vagy végleges jelleggel – átadja egy általában professzionális vagyonkezelő személynek, hogy ez a kezelő a vagyont az általa meghatározott cél megvalósítására használja, vagy egyszerűen annak megnövelésére törekedjen.¹⁵ A nemzeti vagyon kezelése ettől a meghatározástól valóban elkülönül: a rendelkezési jogot nem teljes egészében adja át, megkötésekkel, kis mértékben rendelkezhet csak a vagyonkezelő a nemzeti vagyon felett. A vagyonkezelésbe adás nem jelenti a nemzeti vagyon körébe tartozó vagyontárgy értékesítését, átruházását.¹⁶ Valóban igaz azonban az, hogy használni kell a vagyonkezelésbe adott vagyontárgyat, és igaz a célhoz kötöttség is, ezt a célt pedig a nemzeti vagyonról szóló törvény preambuluma határozza meg: a nemzeti vagyonnak a közérdek és a közösségi szükségletek céljára történő hasznosítása, a természeti erőforrások megóvása, a nemzeti értékek megőrzése és védelme, és a jövő nemzedékek szükségleteinek biztosítása szándékával, a nemzeti vagyonnal való átlátható és felelős gazdálkodás követelményeinek hosszú távú meghatározása lebegett a törvényalkotó szeme előtt a törvény megalkotása során. Ezekkel összefüggésbe hozható alapelveket fektetett le a jogalkotó a nemzeti vagyongazdálkodás feladataként is.¹⁷

¹³ BENDE-SZABÓ 2014, 50.

¹⁴ CSEHI 2015, 9.

¹⁵ CSEHI 2015, 9.

¹⁶ Ezzel ellentétesen lásd: LENTNER 2019, 42.

¹⁷ Nvt. 7. § (2) bek.: „A nemzeti vagyongazdálkodás feladata a nemzeti vagyon megőrzése, értékének és állagának védelme, rendeltetésének megfelelő, az állam, az önkormányzat mindenkori teherbíró képességéhez igazodó, elsődlegesen a közfeladatok ellátásához és a mindenkori társadalmi szükségletek kielégítéséhez szükséges, egységes elveken alapuló, átlátható, hatékony és költségtakarékos működtetése, értéknövelő használata, hasznosítása, gyarapítása, továbbá az állam vagy a helyi önkormányzat feladatának ellátása szempontjából feleslegessé váló vagyontárgyak elidegenítése. A kiemelt kulturális örökségvédelmi és természetvédelmi szempontok – kulturális és természeti értékek jövő nemzedékek számára való megőrzése érdekében történő – érvényesítésének nem akadályja a vagyon értékváltozása.”

A vagyonkezelési szerződéssel összefüggésben több jogszabályban fellelhetünk bizonyos elemeket: ilyen a fogalom alapjául meghatározott szabályokat tartalmazó nemzeti vagyonról szóló törvény és az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény, valamint az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló 254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet. E rendelet 9. § (1) bekezdése alapján a vagyonkezelő a kezelt vagyont rendeltetésének, a vagyonkezelési szerződésnek, továbbá a rendes gazdálkodás szabályainak megfelelően, az ilyen személytől elvárható gondossággal birtokolhatja, használhatja és szedheti hasznait. Ez Miczán szerint tulajdonképpen azt jelenti, hogy idegen dologbéli jogosultként saját nevében és javára rendelkezhet korlátozottan a vagyontárgyokról, ettől el kell határolni a megbízási alapú képviselőket, amelyeknek immanens eleme a megbízó érdekének szolgálati kötelezettsége.¹⁸ Az idézett szerző ezen megállapítása azt sugallja, hogy a nemzeti vagyon vagyonkezelőjének azzal, hogy a tulajdonos jogaival és kötelezettségeivel rendelkezik bizonyos mértékig, nem kell a tulajdonosi joggyakorló érdekeit figyelembe venni. A már citált törvényi preambulum meglátásunk szerint nem pusztá jogalkotói frázis, azokat igenis figyelembe kell venni egy olyan jogvitában, amelynek tárgya egy olyan vagyonkezelői magatartás, amely a tulajdonosi joggyakorló érdekeivel teljes mértékben ellentétes. Ugyanő a vagyonkezelő vagyontárgyra vonatkozó jogai (és kötelezettségei) tekintetében arra a következtetésre jut, miszerint azokat egy különleges idegen dologbéli – vagyonkezelői – jog keletkezteti.¹⁹ E meglátás nem nélkülöz minden alapot, figyelemmel kell azonban lenni arra, hogy a Polgári Törvénykönyvben nincs ilyen idegen dologbéli jog meghatározva. Azonban látszólagos csak az ellentmondás a dologi jog alapelvei között számon tartott zártkörűség elvével, ami szerint a jogalanyoknak nincs arra lehetőségük, hogy a szerződési szabadság talaján állva olyan dologi jogot létesítsenek, amelyek nincsenek benne a törvényben. Amennyiben a tételt megfordítjuk, akkor világosan az rajzolódik ki, hogy a jogalkotó „áttörheti” ezt az elvet:²⁰ a vagyonkezelés fogalmának kiindulópontjában meghatározott jogok és kötelezettségek egyik, a Ptk.-ban szabályozott idegen dologbéli jogosultsággal sem feleltethetők meg maradék nélkül, azonban a nemzeti vagyonról szóló törvényben pontosan körül van határolva a vagyonkezelő mozgástere. Dologi jogként való definiálásából semmit sem vesz az el, hogy nincs a Ptk.-ban; rendkívül korlátozott vagyoni körre, a nemzeti vagyonra való kiterjedése miatt indokolt, hogy nem is szerepel benne, a törvénykönyv ugyanis a személyek alapvető vagyoni és személyi viszonyait szabályozza,²¹ nem pusztán (sőt leginkább nem) az állammal és helyi önkormányzattal kapcsolatos polgári jogi jogviszonyokat. Ezt az álláspontot erősíti a Nvt. szövege is: a forgalomképtelen nemzeti vagyon meghatározása „*az a nemzeti vagyon, amely az e törvényben meghatározott kivétellel nem idegeníthető el, vagyonkezelői jog, jogszabályon alapuló, továbbá az ingatlanra közérdekből külön jogszabályban feljogosított szervek javára alapított használati jog, vezetékjog vagy ugyanazon okokból alapított szolgálat, továbbá a helyi önkormányzat javára alapított vezetékjog*

¹⁸ MICZÁN 2016, 15.

¹⁹ MICZÁN 2016, 15.

²⁰ BARZÓ-PAPP 2019, 26.; LENKOVICS 2014, 22–23.; MENYHÁRD 2010, 112–120.

²¹ Ptk. 1:1. §.

kivételével nem terhelhető meg, biztosítékul nem adható, azon osztott tulajdon nem létesíthető.²² A fogalom elemeire történő szétbontásával látható, hogy a vagyonkezelői jog teherként jelenik meg a törvény szövegében is („*vagyonkezelői jog [...] kivételével nem terhelhető meg*”), tehát korlátolt dologi jogként való felfogásnak nem mond ellent. Ezekben a jogviszonyokban a Ptk. figyelembevételével megalapozott: igaz ugyan, hogy csak az állami vagyon tekintetében van explicit rendelkezés, de a 254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó polgári jogi jogviszonyokra ebben a rendeletben nem szabályozott kérdésekben a Polgári Törvénykönyv előírásai irányadók.²³

A képviselő-testület a helyi önkormányzat tulajdonában lévő nemzeti vagyonra a nemzeti vagyonról szóló törvény rendelkezései szerint az önkormányzati közfeladat átadásához kapcsolódva létesíthet vagyonkezelői jogot.²⁴ A képviselő-testület kizárólag a nemzeti vagyonról szóló törvényben meghatározott személyekkel köthet vagyonkezelési szerződést.²⁵ Az Möt. tehát se a vagyonkezelői jog, se a vagyonkezelő lehetséges személyének körében nem tér el az eddig tárgyaltaktól. E körben alapvetően az Nvt. vagyonkezelői jogra vonatkozó általános – azaz a nemzeti vagyon egészére általában alkalmazandó – szabályait kell alkalmazni, ugyanis az egységes nemzeti vagyon koncepciójára épít a szabályozási modell.²⁶ Vagyonkezelői szerződést alapvetően kötelező feladat ellátása esetén kötnek, a feladatellátáshoz szükséges vagyontárgyak a törzsvagyonba tartoznak, ezért a helyi önkormányzatok vagyonkezelői jogot jellemzően a törzsvagyon tekintetében alapítanak, ám nem kizárt annak létesítése az üzleti vagyon tekintetében sem.²⁷ A vagyonkezelői jog átadása nem érinti az önkormányzati közfeladatok ellátásának kötelezettségét. A vagyonkezelői jog átadása az önkormányzati feladatellátás feltételeinek hatékony biztosítása, a vagyon állagának és értékének megőrzése, védelme, továbbá értékének növelése érdekében történhet.²⁸

A köztulajdon részjogosultságaiként nevesítik a jogirodalomban a birtoklás, használat és hasznosítás, valamint a rendelkezés jogát. Kapa Mátyás alapján *„ettől némiképp eltérő fogalmakat használ a korlátozottan vagy korlátok nélkül forgalomképes vagyonelemekre az [akkor hatályos] helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.), illetve az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (Ávtv.), ezek ugyanis a vagyontárggyal való gazdálkodás (vagyonkezelés), valamint az elidegenítés jogát különböztetik meg*”.²⁹ Ez az ellentét szerinte nem feloldhatatlan, hiszen a gazdálkodás–vagyonkezelés tartalmilag nagyjából megfeleltethető a birtoklás, használat, hasznosítás jogának, míg az elidegenítés a rendelkezési jog legjelentősebb eleme.³⁰ A vagyontárggyal való gazdálkodást nem szabad

²² Nvt. 3. § (1) bek. 3. pont.

²³ 254/2007. (X. 4.) Korm. rend. 1. § (2) bek.

²⁴ 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.) 109. § (1) bek.

²⁵ Möt. 109. § (2) bek.

²⁶ NAGY–HOFFMANN 2014, 411.

²⁷ NAGY–HOFFMANN 2014, 416.

²⁸ Möt. 109. § (3) bek.; LAPSÁNSZKY–PATYI–TAKÁCS 2017, 268–270.; KOVÁCS–BEKÉNYI–KÓNYA 2018, 102–105.

²⁹ KAPA 2011, 473.

³⁰ KAPA 2011, 473.

azonban egy az egyben megfeleltetni a vagyonkezeléssel, ennek az az oka egyrészt, hogy a nemzeti vagyonról szóló törvény kizár bizonyos vagyontárgyakat a hatálya alól, nem kell rájuk alkalmazni a törvényt, amelyek egyébként nemzeti vagyonnak minősülnek.³¹ Létezik olyan irodalmi álláspont a közjogi irodalomban, miszerint a vagyonkezelői jogot az ahhoz kapcsolódó jogosítványok alapján a magánjogi korlátolt dologi jogok közül leginkább a haszonélvezeti joghoz lehet hasonlítani. Erre utal az is, hogy az Nvt. 11. § (3) bekezdése a versenyzetetéssel összefüggésben a vagyonkezelői és a haszonélvezeti jogot együtt szabályozza, mindkettőre azonos rendelkezéseket alkalmaz. Figyelemmel arra, hogy ez a jog sajátos, közjogi jellegű jogintézmény, ezért annak tartalmát az Nvt. és az Möt. határozza meg.³² Ez a hasonlítás azonban szükségképpen le van határolva: a vagyonkezelőt megilletnek bizonyos jogok a rendelkezési jogból, míg a haszonélvezőt soha.

Az Nvt. meghatározza a hasznosítás³³ és a működtetés³⁴ fogalmát is. A hasznosítás a tulajdonosi joggyakorló vagy a nemzeti vagyon használója által a nemzeti vagyon birtoklásának, használatának, hasznok szedése jogának bármely – a tulajdonjog átruházását nem eredményező – jogcímen történő átengedése, ide nem értve a vagyonkezelésbe adást, valamint a haszonélvezeti jog alapítását. A polgári jogi értelemben vett hasznosításhoz képest annyiban sajátos kifejezéstartalommal határozzák meg ezt a fogalmat, miszerint önmagában a hasznok szedése a hasznosítást is jelenti.³⁵ Ezzel a fogalommal a törvény némileg eltéríti a polgári jogi kódexben foglalt értelmezést, és ezt megtoldja azzal, hogy ahol az Nvt. hasznosításról rendelkezik, abba a vagyonkezelési szerződés, pontosabban a vagyonkezelésbe adás nem értendő bele. A vagyonkezelésbe adás így a vagyonhasznosítás törvényi definícióján kívül esik.³⁶ Azt, hogy a vagyonkezelés és a hasznosítás nem esik egy tekintet alá, alátámasztja a törvénynek a szerkesztési megoldása is, miszerint a vagyonkezelésre vonatkozó rendelkezések előtti alcím (*A nemzeti vagyon kezelése, hasznosítása*) kettéválasztja ezeket a jogintézményeket. A működtetés a nemzeti vagyon birtoklásából, használatából, hasznai szedéséből, a nemzeti vagyon fenntartásából és üzemeltetéséből álló tevékenységek együttesét jelenti, amely – jogszabály vagy szerződés alapján – a nemzeti vagyon felújítására, fejlesztésére, a birtoklásának, használatának, hasznai szedése jogának továbbengedésére is kiterjedhet. Ezt a működtetést lehet tulajdonképpen a vagyonkezelés résztvevőként értelmezni, azonban csak megkötésekkel, ugyanis a működtetés fogalmában definiált jogok gyakorlásának továbbengedése már a vagyonkezelői joggal összefüggő

³¹ Nvt. 2. §. „E törvény hatálya nem terjed ki az alábbi, nemzeti vagyonba tartozó vagyonelemekre:

a) az államháztartás körébe tartozó szervek és személyek pénzvagyonára,

b) a követelésekre és a fizetési kötelezettségekre,

c) a társadalombiztosítás és az elkülönített állami pénzalapok pénzvagyonára, valamint

d) az 1. § (2) bekezdés i) pontja szerinti nemzeti adatvagyonra a 16. § (4) bekezdésében foglaltakra figyelemmel.”

³² NAGY–HOFFMANN 2014, 419.

³³ Nvt. 3. § (1) bek. 4. pont.

³⁴ Nvt. 3. § (1) bek. 10. pont.

³⁵ Vö. MENYHÁRD 2010, 143.

³⁶ BENDE-SZABÓ 2014, 51.

rendelkezés lenne, ami tilalmazott,³⁷ csakis a központi költségvetési szervek ruházhatják át a vagyonkezelési szerződésben foglalt jogokat és kötelezettségeket – az ingatlanokra vonatkozó jogok és kötelezettségek kivételével – egymás között kötött szerződéssel.

A rendelkezési jog csak nagyon szűkkörűen illeti meg a vagyonkezelőt. A törvényben felsoroltak közül kiemelve példának okáért az általa vagyonkezelésbe vett ingatlanon osztott tulajdont nem létesíthet. Az osztott tulajdon az Nvt. szerint olyan tulajdon, amely esetében az épület tulajdonjoga az építkezőt és nem a föld tulajdonosát illeti meg.³⁸ Amennyiben ezt megtehetné, akkor előállhatna az a jogi helyzet, miszerint a korábban „egységes vagyonként tekintendő” nemzeti vagyon tulajdonjoga elválik, és adott esetben a harmadik személy által emelt épület tulajdonjoga többé már nem osztozik az alatta lévő földterület jogi sorsával, az épület tulajdonjogának más személyre szállásával a nemzeti vagyon csökkenne a tulajdonosi joggyakorló tudomása és beleegyezése nélkül. Az ettől természetesen teljesen független kérdés, hogy a tulajdonosi joggyakorló az irányadó szabályok szerint ekképp határoz, és megosztja a tulajdonjogot, erre a vagyonkezelő önmaga nem jogosult.³⁹ Osztott tulajdon létrehozására a tulajdonos jogosult a Ptk. alapján.⁴⁰

A vagyonkezelői jogot, amely a nemzeti vagyonra (illetve pontosabban annak valamely elemére, az állami vagy helyi önkormányzati vagyonra) irányul, nem ismeri hatályos Polgári Törvénykönyvünk. Az ehhez viszonylag hasonlítható jogintézmény szerepelt az 1959-es Ptk.-ban, eszerint az állam az egyes vagyontárgyait másra bízhatta, ebben az esetben – a jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően – ez utóbbi gyakorolta a tulajdonost a polgári jogi kapcsolatokban megillető jogokat, és teljesítette a tulajdonos ilyen kötelezettségeit.⁴¹ A hatályos rendelkezések mellett ez a szabály nem állná meg a helyét, a nemzeti vagyonról szóló törvény – mint *lex specialis* – felülírná a Ptk.-t (amennyiben az tartalmazná ezt), ugyanis nem egyeztethető össze maradék nélkül a rendelkezési jog szűkebbre zártsága miatt. Drinóczi Tímea és Frank Ádám részben a részjogosítványok tekintetében emelték ki azt, hogy a vagyonkezelői jog nagyfokú rokonságot mutat a Ptk.-beli korlátozott dologi jogokkal, ebből ők különösképpen a használati jogokkal való hasonlóságot emelték ki.⁴² A használati jogok (földhasználat, haszonélvezet, használat, telki szolgálat, közérdekű használati jog) azonban jellegüknél fogva egyértelműen nem rokoníthatók ezzel a jogintézménnyel, azoknak rendeltetése nagymértékben eltérő. A földhasználat a föld és a rajta épült épület tulajdonjogának elválásakor értelmezhető,⁴³ a haszonélvező a más személy tulajdonában álló dolgot birtokában tarthatja, használhatja, hasznosíthatja és hasznait szedheti,⁴⁴

³⁷ Nvt. 11. § (8) bek. d) pont.

³⁸ Nvt. 3. § (1) bek. 14. pont.

³⁹ Az osztott tulajdonnal kapcsolatos egyes gyakorlati problémákat mutat be Lőrincz Valéria. Lásd: LŐRINCZ 2018, 117–118.

⁴⁰ Ptk. 5:18. § (2) bek.

⁴¹ 1959. évi IV. törvény 175. §. Drinóczi Tímea és Frank Ádám egyértelműen ebből a §-ból eredezteti a vagyonkezelői jogot polgári jogi szempontból. Lásd: DRINÓCZI–FRANK 2008, 18.

⁴² Vö. DRINÓCZI–FRANK 2008, 18.

⁴³ Ptk. 5:145. §.

⁴⁴ Ptk. 5:147. § (1) bek.

így a rendelkezés semmilyen módon nem illeti meg, valamint a haszonélvezet több személyt is megillette, ami egy adott vagyontárgy felett több személy vagyongazdálkodói jogvitákkal nem tud bírni. A használat vonatkozásában természetesen csak a jogi személyekre irányadó fogalomrészt lehetne figyelembe venni,⁴⁵ amennyiben a vagyongazdálkodó jogi személynek minősül, de nem a létesítő okiratban foglalt célra és tevékenységre kell figyelemmel lenni, hanem a vagyongazdálkodási szerződésre, valamint az annak alapjául szolgáló törvényi rendelkezésekre. A telki szolgálat már értelmezhető a vagyongazdálkodási szerződésnél, de nem annak egyik eredményeként; éppen, hogy a vagyongazdálkodót is megillette, ha a vagyongazdálkodás tárgya ingatlan, a telki szolgálat a nevéből és Ptk.-beli fogalmából⁴⁶ következően csakis ingatlanról értelmezhető, az ingatlan mindenkori birtokosát illeti meg, a vagyongazdálkodó pedig a szerződés tárgyát tekintve birtokosnak tekintendő. A két jogintézménnyel összefüggően a nemzeti vagyon forgalomképtelenségének dologi jogi áttörését látja egy irodalmi álláspont a törvényen alapuló használati jog (szolgálat) intézménye, másrésztől vagyongazdálkodói jog intézményével.⁴⁷ A forgalomképtelen dolog nem idegeníthető el, nem terhelhető meg, nem adható biztosítékul.⁴⁸ A forgalomképesség tehát a dolgok (és más javak) azon tulajdonságát jelenti, hogy azokon vagyoni jellegű jogosultságok létesülhetnek, és ezek a jogosultságok átruházhatók.⁴⁹ A Wolters Kluwer-féle Ptk.-kommentár ezt kiegészíti még azzal, miszerint szigorú értelemben forgalomképtelenek azok a javak minősülnek, amelyeken vagyoni jogosultságokat egyáltalán nem lehet létesíteni. Mindezek alapján a forgalomképtelenség áttörésére vonatkozó álláspont mindenféleképpen kiegészítésre szorul: a nemzeti vagyon egy része, mindkét tulajdonosnál az üzleti vagyon körébe eső vagyontárgyak eleve forgalom tárgyai lehetnek, azért kerültek ebbe a körbe ezek a vagyonelemek, másrészt bármely vagyontárgy esetében az Országgyűlés dönthet akképpen, hogy az üzleti vagyon körébe sorolja át azokat. Amit a helyi önkormányzat rendelete nyilvánított forgalomképtelennek, és az átsorolás egyébként nem ütközik törvény rendelkezésébe, akkor az addig forgalomképtelen vagyontárgy üzleti vagyonná minősítését a helyi önkormányzat is megteheti. Az egyes dolgok és javak tehát akkor forgalomképesek, ha átruházhatók.⁵⁰ A vagyongazdálkodói szerződés megkötésével önmagában nem lesz a forgalomképtelen vagyon forgalomképes, ahogy a telki szolgálat sem fogja ezt áttörni. A Ptk. által alapított szükségképpen út tekintetében⁵¹ a nemzeti vagyonba eső vagyontárgy is lehet szolgáló telek. A közérdekű használati jog, mint használati jog, megint csak ingatlanról értelmezhető, definícióját tekintve ingatlanra közérdekből, a jogszabályban feljogosított személyek javára – hatóság határozatával – szolgálmat vagy más használati jogot

⁴⁵ Ptk. 5:159. § (1) bek.: „[...] Jogi személy a használat jogánál fogva a dolgot a létesítő okiratában meghatározott céljával és tevékenységével összhangban használhatja és szedheti annak hasznait. [...]”

⁴⁶ Ptk. 5:160. §.

⁴⁷ HAVASSY 2012, 47.

⁴⁸ LENKOVICS 2014, 42.; MENYHÁRD 2010, 74.

⁴⁹ VÉKÁS–GÁRDOS 2018, 5:13. §.

⁵⁰ VÉKÁS–GÁRDOS 2018, 5:13. §.

⁵¹ Ptk. 5:160. § (2) bek.

lehet alapítani.⁵² A nemzeti vagyonba tartozó ingatlan tekintetében is szükség lehet arra, hogy közérdekű használati jog terhelje azt, például villanyvezetéket vezessenek át felette, amennyiben annak Ptk.-beli és az adott közérdekkel összefüggő törvénybeli feltételei fennállnak, ezt meglátásom szerint a vagyonkezelőnek is tőrnie kell, valamint a vagyonkezelőt megillető rendkívül szűk keresztmetszetű rendelkezési jog egyik alkotóeleme éppen az ilyen jogi helyzet alapításának lehetősége.

A vagyonkezelésnek az adatvédelemmel, a közadatok nyilvánosságával is szoros kapcsolata van: a közfeladatot ellátó szervnek a feladatkörébe tartozó ügyei között szerepel a nemzeti vagyon kezelése, ennek kapcsán az a kötelezettsége ennek a szervnek, hogy elősegítse és biztosítsa a közvélemény gyors és pontos tájékoztatását,⁵³ ugyanis az ilyen adat főszabály szerint közérdekből nyilvános adatnak tekintendő.⁵⁴ A vagyonkezelésre irányadó jogszabályi rendelkezések összegyűjtése vonatkozásában említést érdemel az a tény is, miszerint a 2010. évi LXXXVII. törvény a Nemzeti Földalapról és annak végrehajtási rendelete, a 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek hasznosításának részletes szabályairól a jogszabályok címéből is kitűnően a nemzeti vagyonba tartozó mezőgazdasági földekkel kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza. Ez utóbbi jogszabályokat jelen tanulmány keretei között részletesen nem érintjük.

4. A VAGYONKEZELÉS JOGIRODALOMBAN FELLEMLHETŐ FOGALMI MEGKÖZELÍTÉSEI

A vagyonkezelés olyan komplex feladat, ami nagymértékben függ a kezelt vagyon jellegétől, összetételétől és a vagyonkezelési jogviszony tartalmától (különösen a vagyonkezelő jogaitól és kötelezettségeitől, ezért is ez volt a kiindulópont). A magyar jogtudomány keveset foglalkozott a vagyonkezelés fogalmi hátterének megalkotásával, kidolgozásával, holott az állami, önkormányzati szférára vonatkozóan egészen pontosan kidolgozott mechanizmusok vannak, (de legalábbis) egzakt szabályok találhatók a nemzeti vagyonról szóló

⁵² Ptk. 5:164. §.

⁵³ 2011. évi CXII. törvény 32. §: „A közfeladatot ellátó szerv a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.”

⁵⁴ 2011. évi CXII. törvény 27. § (3) bek.: „Közérdekből nyilvános adatként nem minősül üzleti titoknak a központi és a helyi önkormányzati költségvetés, illetve az európai uniós támogatás felhasználásával, költségvetést érintő juttatással, kedvezménnyel, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével, birtoklásával, használatával, hasznosításával, az azzal való rendelkezéssel, annak megterhelésével, az ilyen vagyont érintő bármilyen jog megszerzésével kapcsolatos adat, valamint az az adat, amelynek megismerését vagy nyilvánosságra hozatalát külön törvény közérdekből elrendeli. A nyilvánosságra hozatal azonban nem eredményezheti az olyan adatokhoz – így különösen a védett ismerethez – való hozzáférést, amelyek megismerése az üzleti tevékenység végzése szempontjából aránytalan sérelmet okozna, feltéve hogy ez nem akadályozza meg a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét.”

törvényben.⁵⁵ A fogalmi háttér megalkotása kapcsán a jogtudományban is kedvező, illetve hasznos lett volna a sokrétű diszkusszió, ugyanis a privatizációval összefüggésben jogszabályi szinten is megjelent jogintézmény fontos területen nyújtott szabályozást. A vagyonekezelő jogai és kötelezettségei egyértelműen nem egyenlők a tulajdonosi jogok gyakorlásával, elegendő csupán a joggyakorlás irányát megvizsgálni: míg a tulajdonos a saját javára gyakorolja az őt megillető jogokat, addig a vagyonekezelő soha nem a saját javára, hanem valaki más érdekében gyakorolja ezeket a jogokat.⁵⁶

A vagyonekezelés és a vagyonekezelési szerződés fogalmának megadására több megközelítés adódik, ezek közül a leglakonikusabb az, miszerint a vagyonekezelési szerződés a tulajdonos és a vagyonekezelő között a vagyonekezelési tevékenység ellátására létrejött kötelmi jogviszony.⁵⁷ Kiindulópontnak kiváló, polgári jogi szempontból is helyállónak tekinthető, ez azonban nem visz minket közelebb a jogintézmény tartalmához. A vagyonekezelés lényege alapvetően ott ragadható meg, hogy a vagyonnak a tulajdonostól elkülönülő személyre való rábízását jelenti.⁵⁸ A lakonikus definíciók sorába tartozik az is (az állami vagyonnal összefüggésben megalkotva), miszerint a vagyonekezelés nem más, mint a tulajdonosi funkciók ellátása.⁵⁹ A tulajdonosi funkciók ellátása semmiféleképpen nem egyenlő azzal, hogy a tulajdonostól különböző személyt megilletnek a törvény alapján a vagyonekezelőre irányadó szabályok szerint egyes jogok és kötelezettségek.

Ezeknek a fogalmaknak a részét képező vagyonekezelési tevékenység definiálása a lényeges, ezt kell megragadni, erre további definíciók alkalmasnak mutatkoznak. A fogalmak vizsgálatakor megfelelő kritikai élel kell azokat elemezni és értelmezni: az itt megadott definíciók többsége nem kifejezetten a ma összefoglalóan nemzeti vagyonnal összefüggő vagyonekezelésre irányul, hanem adott esetben (általános definíció megadásával) a pénzügyi piacon érvényesülő, a hatályos bizalmi vagyonekezelésként ismert tevékenységre. Éppen a privatizálási hullámok sodrában írott tanulmányok ugyan valóban az állami vagyon vagyonekezeléséről értekeztek, azonban a vagyonekezelő személyeként olyan jogi entitásokra gondoltak, amelyek nem feltétlenül illenek bele a hatályos és lehetséges vagyonekezelői alanyi körbe, hanem a magánszférába tartozó személyeket értettek a megnevezés alatt. E fogalmak megadásával és értelmezésével törekedtünk egy objektív körkép kialakítására, elkerülve azt, hogy a hivatkozott szerzők szájába olyan mondatokat adjunk, amelyekre ők nem gondol(hat)tak, felhasználva és elemezve azt a magunk szemzőgéből, a nemzeti vagyonnal kapcsolatos vagyonekezelési szerződés fogalmának meghatározásához. A 4.1. pontban szereplő definíciók elsődlegesen polgári jogi fogalmakkal operálnak, és az egyes pontokban elemzett fogalmak mindvégig erre épülnek. A 4.2. pontbeli megközelítések a vagyonekezelésre alapvetően üzletszerű tevékenységként tekintenek (a vagyonekezelő személye lesz a döntő elhatároló motívum a 4.1. részben megjelenített

⁵⁵ B. SZABÓ et al. 2018, 23–25.

⁵⁶ Vö. B. SZABÓ et al. 2018, 19–21.

⁵⁷ NÉMETH–SÍK 1997, 98.

⁵⁸ MOGYORÓSI 2014, 16.

⁵⁹ RÁKOS 1993, 7.

definícióktól), illetve ezekben a közgazdaságra visszavezethető fogalmi elemeket lehet felismerni. A 4.3. pontban szereplő definíciók szerzői mindkét, általunk megalkotott kategóriával operálnak a vagyonkezelés meghatározásánál, míg a 4.4. részben az állami, illetve helyi önkormányzati vagyona vonatkozó kifejezett definíciók vannak.

4.1. Polgári jogi szempontú meghatározások

a) A vagyonkezelés egy adott dolog, dolgok csoportja vagy egyéb jogok (az úgynevezett kezelt vagyon) felett, a tulajdonjogból fakadó egy vagy több részjogosítvány (a birtoklás, a használat, a hasznok szedésének, a rendelkezés jogának) gyakorlását jelenti a vagyonkezelőtől különböző személy javára.⁶⁰ Ez a megközelítés a nemzeti vagyon vonatkozásában nem teljesen jó a jelenlegi jogszabályi környezetnek megfelelően: figyelemmel kell lenni arra mindenféleképpen, miszerint a rendelkezés joga a maga teljes egészében nem illeti meg a vagyonkezelőt. A vagyonkezelőtől különböző személy javára történő joggyakorlás sem teljes mértékben állja meg a helyét, ugyanis nem lehet eltekinteni attól a tényről, miszerint a vagyonkezelés nemcsak arra szolgál, hogy adott vagyontárgy értéke, állaga ne romoljon amiatt, hogy nincs, aki foglalkozzon vele, hanem aktív, valódi (nem csak polgári jogi értelemben vett) használatot is, ami a vagyonkezelő céljait is szolgál(hat)ja.

b) Csehi Zoltán definíciója szerint az egyik szerződő fél egy másik fél tulajdonát azzal a kötelezettséggel szerzi meg, hogy azt megőrizze, és lehetőleg növelje, és a szerződés megszűnését követően azt az eredeti tulajdonosának visszaadja a vagyon időközi növekményével együtt.⁶¹ E megközelítés a bizalmi vagyonkezelés hatályos szabályaival mutat paralel vonásokat, ugyanis a vagyonkezelést soha nem jellemzi a tulajdonszerzés. Ugyanakkor más helyen, korábban, a vagyonkezelésnek eltérő fogalmát adja: vagyonkezelés alatt azt a jogi helyzetet nevezzük, ahol valaki más gazdasági tulajdonát képező vagyontárgyat tart birtokában és esetleges használatában azzal, hogy a vagyontárgyra vonatkozóan a kötelmi jogon túlmenő jogai is lehetnek.⁶² A tulajdonszerzés lehetősége e fogalom alapján nem áll fenn, a birtok megszerzése mindenféleképpen benne foglaltatik (ahogy az a vagyonkezelési szerződésnél ma is), a használat csak esetleges volta egyértelműen negligálva van a hatályos szabályozással, különben nem lenne lehetséges a közvetett tárgy hasznosítása sem, míg azzal teljesen egyet lehet érteni, hogy a vagyonkezelői jog és a vagyonkezelői szerződés már túlmutat a kötelmi jogon.

c) A vagyonkezelői jog definálásának egyik kísérlete szerint ez a jog a vagyont működtető személyt (vagyonkezelőt) megillető vagyoni jogok és kötelezettségek összessége.⁶³ A fogalom ugyanolyan lakonikus, mint a vagyonkezelési szerződés kiindulópontjaként

⁶⁰ B. SZABÓ et al. 2018, 21.

⁶¹ CSEHI 2015, 97.

⁶² CSEHI 2001–2002, 103.

⁶³ SÁRINÉ SIMKÓ 2001, 330.

vett definíció, amelyből további kapaszkodót nem tudunk venni annak tömörsége miatt, ugyancsak nem világos az, mit jelent a vagyon működtetése.

d) A „vagyonkezelés jogintézménye, az ennek lényegét jelentő vagyonkezelői jog valamivel szűkebb jogosultsági területet jelent, mint a tulajdonosi jogosultság, ugyanakkor jóval átfogóbb és szélesebb jogosítványokat foglal magában, mint az egyéb hasznosítási formák, jogosultságok. A vagyonkezelői jog lényegét tekintve kvázi tulajdonjogként létezik, attól jellemzően [...] rendelkezési jogosultságok mentén különböztethető meg.”⁶⁴ Habár a fogalomalkotás kísérlete szempontjából magának a vagyonkezelésnek, a vagyonkezelői jognak a bővebb tartalmára csak bizonyos tekintetben enged következtetni, ugyanakkor véleményem szerint kifejezetten helytálló, hogy a tulajdonjogból és az idegen dologbeli jogokból vezeti le ezt a jogot. Ez alapján egy képzeletbeli szakaszt lehet felvázolni, ahol, ha azt ábrázoljuk, hogy az adott jog jogosultjának (adott esetben egyben kötelezettjének) milyen és mekkora mértékű jogosultságai vannak a tulajdonosi triász klasszikus hármását (a birtoklás, a használat, a hasznok szedése és a rendelkezési jog) tekintve, akkor jogi jellegéből és az összehasonlítás alapját tekintve a szakasz egyik pontján a tulajdonjog van, a másik végén pedig az idegen dologbeli jogok vannak (nem elfeledve, de jelen esetben eltekintve attól, hogy közöttük is jelentős különbség tehető a jogosultat megillető jogok vonatkozásában), akkor a vagyonkezelői jogot a felezőponthoz viszonyítva mindenféleképpen a tulajdonjoghoz közelebb kell elhelyezni.

e) A vagyonkezelés olyan sajátos, specializált, elkülönült tevékenység, amelynek célja általában a vagyon megőrzése és gyarapítása a tulajdonos javára.⁶⁵ A szerződéses vagyonkezelés lényege, hogy a vagyonkezelési tevékenységhez szükséges, meghatározott tulajdonosi jogosítványokat (tehát nem feltétlenül az összeset) a tulajdonos(ok) meghatározott időre, és a tulajdonos(ok) érdekeit és céljait kifejező feltételek mellett átengedi(k) a vagyonkezelőnek, aki (amely) díjazás vagy/és a gazdasági eredményben való részesedés ellenében megőrzi, illetve gyarapítja a vagyont. A szerződésben kikötött időtartam után az átadott jogok visszaszállnak a tulajdonos(ok)ra.⁶⁶ E fogalom egyértelműen eléggé közel áll a vagyonkezelési szerződés hatályos szabályozásához, és az eddigiekkel ellentétben nagyon jól idomítható a fogalom megalkotásához. A vagyonkezelési szerződésben kétségtelenül benne van a vagyonnak a megőrzése, és annak a gyarapítása ellen sem tiltakozik a tulajdonosi joggyakorló. A szerzők által megadott definíció kellően részletes, kitér arra is, hogy nem az összes tulajdonost megillető joggal bír a vagyonkezelő, de azokat nem korlátozzák csupán a birtoklásra és a használatra, a hasznok szedésére. Az átruházott jogok visszaszállása a szerződés lejártakor ugyanazokat a kérdéseket veti fel, amelyeket már tárgyaltunk.

f) A vagyonkezelői jog lényege az, hogy a vagyonkezelőt terhelik mindazon kötelezettségek és megilletik mindazon jogok, amelyek a tulajdonost is, azzal a különbséggel, hogy a vagyontárgy megterhelésére és elidegenítésére nincs felhatalmazása.⁶⁷ E definíció kellően

⁶⁴ BENDE-SZABÓ 2014, 50.

⁶⁵ BALASSA et al. 1993a, 170.

⁶⁶ BALASSA et al. 1993b, 46.

⁶⁷ TÖRÖK 2009, 222.

egzakt, ugyancsak a rendelkezési jog mentén állapítható meg felőle, hogy ez azonban egy az egyben nem használható a vagyonkezelési szerződésre.

g) A vagyonkezelés eredeti értelmében nem más, mint valamely vagyontárgynak vagy vagyoni értékű jognak a tulajdonostól elkülönülő személyre való rábízása.⁶⁸ Ehhez hasonló, ezzel tartalmilag szinte teljesen megegyező megközelítés szerint a jogintézmény tekintetében alapvetően arról van szó, hogy a dolog tulajdonosa a tulajdonjog átruházása nélkül *valakire rábízta a tulajdonát*, aki ezzel bizonyos korlátok között, mint saját tulajdonával a vagyon megóvása, gyarapítása érdekében gazdálkodik. A vagyonkezelőt megilletik a tulajdonos jogai, és terheli a tulajdonos kötelezettségei.⁶⁹ A rábízás kifejezésből önmagában nem derülnek ki e szerződés lényegi tartalmi elemei, viszont utalhat annak egy jellemvonására, amely jegyre további szerzők is [i) és j) pont] utalnak, mégpedig arra, hogy ezt a szerződést egyfajta megbízási szerződésként kezelik: a Polgári Törvénykönyvben a rábízás kifejezés (rábízott alakban) egyetlen helyen fordul elő, a megbízási szerződés Ptk. 6:272. §-ban szereplő fogalmában. A második fogalomban megjelenő gazdálkodás, amely úgy történik, mintha saját tulajdonával tenné ugyanezt bizonyos korlátok között, a hatályos jogszabályoknak megfelelően közelíti meg abból a szempontból, hogy a rendelkezési jogot korlátozó Nvt.-beli szabályokra is figyelemmel van.

4.2. Professzionális vagyonkezelési módhoz illeszkedő, illetve közgazdasági megközelítések

h) A vagyon működtetése és kezelése közötti különbséget hangsúlyozta Kecskés András, ugyanis a kettő közötti eltérés egyáltalán nem lényegtelen. Mindkét tevékenység úgynevezett portfólió szemléletben megy végbe, ám a működtetés egy alapvetően passzív portfólió menedzseri tevékenységre utal, addig a kezelés aktív tevékenység, aminek nélkülözhetetlen eleme a vagyoni elemek szűk határidőn belüli adásvétele és egymással történő felcserélése más jogcímen.⁷⁰ A nemzeti vagyon kezelésével összefüggően kifejtettük, miszerint a vagyonkezelés nem tekinthető egy az egyben a vagyon működtetésének, mert a működtetés olyan tartalmi elemekkel is bír, amelyekbe az Nvt. szerinti vagyonkezelés már nem fér bele. Megítélésünk szerint a szerző által megadott fogalomban mind a működtetés, mind a kezelés kifejezés – már ha csak azoknak a hétköznapi értelmét tekintjük – aktív tevékenységet feltételez, a működtetésben benne van az, hogy a vagyontárggyal kapcsolatos minden olyan intézkedést ellát az arra jogosított és kötelezett személy, amely a tárgy adott értéken való fennmaradását elősegíti. Az természetesen ennél a fogalomnál is igaz lesz, hogy a megalkotandó definícióba nem tartozhat bele a vagyontárgy adásvétele, ami már rendelkezésnek minősül.

⁶⁸ GYERGYÁK 2018, 91.

⁶⁹ BOROS et al. 2018b, 69.

⁷⁰ KECSKÉS 2016, 166.

i) Egy másik fogalom alapján a vagyonkezelés tekinthető olyan, a tulajdonos helyett és nevében gyakorolt tevékenységnek, amelynek ellátása a tulajdonos akaratán alapul, és célja a tulajdonos vagyonának egészével vagy e vagyon egy meghatározott részével kapcsolatos tulajdonosi jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése.⁷¹ Alapvetően nem a nemzeti vagyon körében, hanem a magánszemélyek vagyonának kezelése tekintetében igaz az ugyanezen szerzőknek a további megállapítása, amely szerint a vagyonkezelés nem más, mint meghatározott jogi keretek között a tulajdonosi funkciók gyakorlása, közgazdasági tartalmú döntések meghozatalának sorozata, amelynek a vagyonkezelési tevékenység jellege szerint két alaptípusa különböztethető meg. A pénzügyi vagyonkezelés befektetési típusú tevékenység, és a vagyonkezelési tevékenység során pénz – értékpapír (portfólió) – pénz konverzió ismétlődik, míg operatív vagyonkezelés esetén a vagyonkezelő a rábízott vagyontárgy folyamatos működtetésére és esetlegesen annak gyümölcsöztetésére vállal kötelezettséget.⁷² E fogalmak csak részben jogi, más részben közgazdasági eredetűek és szóhasználatúak, teljes körű, jogtudományban való felhasználásuk csak akkor lehetséges, ha a közgazdasági eredetű szavakat vagy kicseréljük, vagy megfelelően megmagyarázzuk, mit kell adott kifejezés alatt érteni. A nemzeti vagyon vagyonkezelője nem a tulajdonos helyett és nevében jár el, hanem a maga nevében; miután az Nvt.-nek is ez a kiindulópontja, és ehhez képest szűkít, a tulajdonosi jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése elem mindenféleképpen elfogadandó. Nem értelmezhető a tulajdonosi funkció, illetve ahhoz képest akkor milyen más funkciók léteznek, valamint a pénzügyi vagyonkezelés ilyen szemszögű megközelítése sem, mivel ez a típusú konverzió elidegenítést feltételez. Az operatív verzió már annál inkább, mert a használat mellett utal a hasznosításra is, mindkettő a tulajdonosi jogokhoz tartozik, azok tekintetében a törvény nem köti meg a vagyonkezelő kezét, utóbbi nem is annyira esetlegesen illeti meg a vagyonkezelőt, hanem a gyümölcsöztetés adja az egyik fontos szempontot a vagyonkezelés miértjéhez.

j) Újabb meglátás szerint a vagyonkezelői jog a tulajdonosi jogok gyakorlásának és tulajdonosi kötelezettségek teljesítésének meghatározott körben történő átengedése a tulajdonos által, a vagyonkezelőnek. A tulajdonos nem közvetlenül, saját maga dönt a vagyon hasznosításának minden kérdéséről, hanem olyan szervezeteket bíz meg, amelyek szakmai hozzáértésük révén növelhetik a tevékenység hatékonyságát. A tulajdonos célja a vagyonérték megőrzése és annak gyarapítása, a vagyonkezelő a tulajdonos szerepében, az ő érdekeit követve jár el.⁷³ A vagyonkezelői jog meghatározása a vagyonkezelési szerződés kulcsmomentumának tekinthető, ugyanis ezzel a kifejezéssel írható le az a jellegadó jogosultság, ami a vagyonkezelési szerződés alapján megilleti a vagyonkezelőt. Ez a megközelítés – tekintve azt is, hogy az azt tartalmazó tanulmány eleve valóban magával a vagyonkezeléssel is foglalkozik, nem pedig más jogintézménytől való elhatárolásként – már megfelelően körülírja ezt a jogosultságot, figyelemmel van a nemzeti vagyonról szóló törvényben definiáltknak, valamint polgári jogi szempontból is helytálló kiindulás.

⁷¹ NÉMETH-SÍK 1997, 97.

⁷² NÉMETH-SÍK 1997, 98.

⁷³ SZABÓ-PAPIK 2015, 434., 436.

k) A vagyonkezelés közvetlen esete az, ahol a tőkevagyonhoz, leginkább a pénzügyi befektetésekhez kapcsolódó jogok gyakorlásáról, különösen pénzügyi holdingtevékenység folytatásáról van szó. A tulajdonképpeni vagyonkezelés esete a közvetett fajta, amikor valaki más vagyonát ideiglenesen és megkötésekkel átveszi, vagyis a tulajdonosi funkciók megoszlanak több személy között.⁷⁴ Esetünkben mindenféleképpen a szerző által közvetett esetnek definiált változat indokolt. Az ideiglenes jelleg abban nyilvánul meg, miszerint a vagyonkezelési szerződéseket nem határozatlan időre kötik, azoknak az időtartamát a szerződésre vonatkozó különböző jogszabályokban, valamint magában a felek által megkötött vagyonkezelési szerződésben kell meghatározni.⁷⁵ Önmagában azonban nem a tulajdonosi funkciók megosztásáról van szó, hanem a tulajdonos jogai és kötelezettségei illetik meg, illetve terhelik. A joggyakorlás lehetősége és a funkció megosztása nem értelmezhető ekvivalens kifejezésként, nem lesz a vagyonkezelő tulajdonos.

4.3. Vegyes megközelítések

l) Sárközy Tamás szerint a vagyonkezelés közgazdaságilag alapvetően a vagyon állagának megőrzését, az értékcsökkentés megállítását vagy mérséklését, illetve értéknövekedés előérését jelenti. A vagyonkezelő tulajdonképpen a tulajdonos közreműködője: sajátos „teljesítési segédnek” tekinthető, ugyanis a tulajdonossal kötött szerződés alapján a vagyonkezelő adott vagyontárgy felett teljesen vagy részlegesen a tulajdonosi jogokat gyakorolja.⁷⁶ A vagyonkezelő „teljesítési segédként” való tekintése sajátos megközelítésnek minősül. A teljesítési segéd Ptk.-beli megfelelője a közreműködő, ahelyett, hogy egyes szerződéseknel jelenne csak meg tulajdonképpen azoknak egyfajta specialitásaként, a szerződések általános szabályaiba való beemelésével⁷⁷ absztrahálta.⁷⁸ A Ptk. alapján a felek kötelezettségük teljesítéséhez vagy joguk gyakorlásához más személy közreműködését vehetik igénybe.⁷⁹ A hatályos szabályozás szövegét alapul véve a közreműködő alapvetően egy adott szerződésből fakadó jognak a gyakorlásához, illetve abból eredő kötelezettség teljesítéséhez nyújt „segítő jobbot” annak a személynek, akivel ő, mint közreműködő lép közvetlen szerződéses jogviszonyba.⁸⁰

m) Bodzási Balázs akképp kívánta megragadni a fogalmat, miszerint a magyar jogban a vagyonkezelésnek különböző alakzatai vannak, amelyeknek az a közös jellemvonása, hogy más személy tulajdonában lévő vagyonnal kapcsolatos feladatok ellátására irányulnak. Ezeknek a formációknak az egyik része az állami-önkormányzati vagyon kezeléséhez

⁷⁴ DEÁK 1999, 11.

⁷⁵ Ingatlan vagyonkezelési szerződés 11. pont.

⁷⁶ SÁRKÖZY 1997, 17.

⁷⁷ Ptk. 6:129. §.

⁷⁸ VÉKÁS–GÁRDOS 2018, 6:129. §.

⁷⁹ Ptk. 6:129. § (1) bek.

⁸⁰ VÉKÁS–GÁRDOS 2018, 6:129. §.

kapcsolódik, más részüket azonban a magánvagyonok megőrzésére és gyarapítására is fel lehet használni.⁸¹ E definíció, a kiindulópontunkhoz hasonlóan, eléggé lakonikus. Figyelemmel van a nemzeti vagyonnal összefüggő vagyonkezelésre, ugyanis a bizalmi vagyonkezelésnél a tulajdonjog átszállásáról is szó van, az előbbi vagyoni körnél csakis a tulajdonosi jogok gyakorlásáról és kötelezettségek teljesítéséről. Nem bizonyos azonban, egészen pontosan milyen feladatokra kell gondolni, arra is lehet asszociálni, miszerint a vagyon tulajdonosa utasításokat adhat a vagyonkezelőnek e tevékenységgel összefüggésben. Ez sem a bizalmi vagyonkezelésnél,⁸² sem a nemzeti vagyon kezelésénél nincs így.

n) A vagyonkezelés lényegét tekintve a tulajdonos helyett és nevében gyakorolt olyan tevékenység, amelynek ellátása a tulajdonos akaratán alapul, és célja a tulajdonos vagyonának egészével vagy e vagyon egy meghatározott részével kapcsolatos jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése.⁸³ Az alapvető kiindulópont – a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése – megegyezik a vagyonkezelői szerződés szabályozásával, tulajdonképpen a tulajdonos helyett és nevében való eljárás bizonyos elemekben igaz, azonban a vagyonkezelő végső soron a maga nevében fog eljárni. A vagyonkezelés nem egyenlő az *asset management* angol kifejezéssel, az ugyanis elsősorban pénzügyi megtakarítások, portfóliók kezelését jelenti, ami tipikusan bankári, pénzügyi, alapkezelői feladat. Az ilyen jellegű ügylet figyelmének középpontjában – optimális hozamú portfólió kialakítását célozva – a kezelésre átvett likvid eszközök (tőzsdei részvények, kötvények, készpénz, opciók stb.) forgatása, eladása-vétele áll.⁸⁴ Ezek az ügyletek jellemzően nem a vagyonkezelő tevékenységéhez tartoznak, hanem a pénzügyi tevékenység körébe esnek.

4.4. A nemzeti vagyonnal összekapcsolható fogalmi megközelítések

o) A vagyonkezelői jog az Nvtv. alapján az állami vagyon hasznosítására az MNV Zrt.-vel kötött vagyonkezelési szerződéssel jön létre. A vagyonkezelési szerződés alapján a vagyonkezelő jogosult (vagyonkezelői jog) meghatározott, állami tulajdonba tartozó dolog birtoklására, használatára és hasznai szedésére.⁸⁵ E megközelítés nem veszi figyelembe többek között azon jogosultságokat, amelyek a korlátozott mértékű rendelkezési jogból fakadnak, továbbá a nemzeti vagyon egységes fogalmába a helyi önkormányzat vagyona is beleértendő (ahogy a szerző maga is írja más kontextusban), valamint a hasznosítás és a vagyonkezelés egy kategóriaként történő említése a hatályos jogszabályi környezetet vizsgálva nem helyes.

p) A vagyonkezelés (az akkori törvényi szabályozásban foglalt meghatározásnak megfelelően) a tartósan vagy ideiglenesen az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyon

⁸¹ BODZÁSI 2018b, 57.; BODZÁSI 2018a, 23.

⁸² Ptk. 6:316. §.

⁸³ DICZHÁZI–MACHER 2000, 12–13.

⁸⁴ DICZHÁZI–MACHER 2000, 12–13.

⁸⁵ OROSZ 2017, 260.

kezelésével, működtetésével volt összefüggésben, ugyanis az erre rendelt állami szervek a hatékonyság követelményeit is figyelembe véve nem tudják teljeskörűen közvetlenül biztosítani, ezért a jogszabályok megengedik azt, hogy a vagyon kezelését szerződéses alapon másra bizzák azzal a feltétellel, hogy a vagyonkezelő az átadott vagyon értékének megőrzésére vagy gyarapítására köteles.⁸⁶ A klasszikus műnek számító *Jogi lexikon*ban sem határozták meg – meglátásom szerint – eléggé cizelláltan, hogy önmagában a vagyon kezelése mögött milyen jogi tartalmat kell érteni, milyen, jogi kifejezésekkel meghatározható tevékenységet fejt ki a vagyonkezelő, viszont megjelenik a cél, amelyet a definíció feltételként határoz meg. Kérdéses azonban az, mi történt volna, amennyiben a feltételhez viszonyítva – hiába tett meg a vagyonkezelő minden racionális döntést annak érdekében, hogy ezt elkerülje – a rábízott vagyon értéke csökkent.

q) Egy további definíció szerint a szerződéses vagyonkezelés lényege, hogy a vagyonkezelési tevékenységhez szükséges meghatározott tulajdonosi jogosítványokat a tulajdonos – érdekeit és céljait kifejező feltételek mellett – átadja egy vagyonkezelőnek, aki díjazás és/vagy a gazdasági eredményekben való részesedés ellenében megőrzi, illetve gyarapítja a vagyont.⁸⁷ Ugyanez a szerző az alábbiban ragadta meg a vagyonkezelés lényegét: a tulajdonosnak a vagyonhoz való viszonya nem változik meg, mivel a tulajdonosi jogosítványokat csupán ideiglenesen engedi át a kezelőnek, vagyis a szerződéses idő lejáta után az átadott jogok visszaszállnak az eredeti tulajdonosra.⁸⁸ Ez a vagyonkezelés ugyancsak nem a nemzeti vagyonnal összefüggő vagyonkezelésre vonatkozik, hanem más, a nemzeti vagyonról szóló törvényben meghatározottakhoz képest külső személy által végzett tevékenységet határoztak meg. A tulajdonosi jogosítványokat nem egy az egyben adják át, önmagában a vagyonkezelői jog fogja magában hordozni azokat a tartalmi elemeket, jogokat és kötelezettségeket, amelyek a vagyonkezelés sajátjai. A jogoknak mint olyanoknak az átadása egyébként sem értelmezhető, a Ptk. is legfeljebb jogátruházásról rendelkezik,⁸⁹ jogot biztosítani lehet⁹⁰ abban az értelemben, hogy valakinek valamihez való joga végső soron egy másik személytől származik. A tulajdonosi jogosítványok ideiglenes átszállása, majd visszaszármaztatása sem a vagyonkezelési szerződés jellemzője a már említett jelleg, a vagyonkezelői jog sajátossága miatt. Pitti Zoltán meglátása szerint a vagyonkezelés célja lehet a vagyonérték megtartása (bérleti típusú vagyonkezelés), a szerződésben kikötött nagyságú osztalék elérése (vállalkozási típusú vagyonkezelés), valamint a vagyon további gyarapítása (portfólió típusú vagyonkezelés).⁹¹ Ezek a típusok a privatizációs törvényben is jelen voltak, azokról további rendelkezéseket is tartalmazott. A hatályos vagyonkezelési szerződések egyik elsődleges célja valóban az, hogy a nemzeti vagyonba tartozó, a szerződésben vagyonkezelői joggal terhelt vagyon értéke lehetőleg ne

⁸⁶ LAMM–PESCHKA 1999, 607.

⁸⁷ PITTI 1993, 410–411.

⁸⁸ PITTI 1995, 98.

⁸⁹ Ptk. 6:202. §.

⁹⁰ Például Ptk. 3:116. § (2) bek., 6:195. § (2) bek.

⁹¹ PITTI 1993, 575.

csökkenjen, az megmaradjon. Az már további előny, amennyiben nemcsak megmarad az értéke, hanem egyúttal az növekedik is. Ugyanakkor az osztalék a társasági jog keretei között értelmezhető kifejezés, a társasági részesedésekkel összefüggő mértékben az adózás utáni nyereségből a legfőbb szerv döntése alapján illeti meg a tagot, a társasági részesedés azonban vagyonkezelési szerződés tárgya nem lehet, a célok közül ezt az elemet így nem lehet ekként definiálni.

r) A vagyonkezelői jog azt biztosítja, hogy az önkormányzat a tárgyi eszközök tulajdonának megtartása mellett a közfeladatot ellátó önkormányzati szektoron kívül más gazdálkodó szervezet, azaz a vagyonkezelő, a vagyonkezelési szerződés alapján oly módon birtokolja, használja és hasznosítsa, hogy azzal megvalósuljon az önkormányzati vagyon védelme.⁹² Ki kell ebből a megközelítésből emelni azt, miszerint a szerző a magánszektor bevonásával kívánja meghatározni a fogalmat, a vagyonkezelési szerződés alanyainak Nvt.-ben meghatározott taxatív felsorolásához viszonyítva sokkal tágabban vonja meg, ez a jelenlegi jogi környezetben a vagyonkezelési szerződésnél nem lehet helytálló. A nemzeti vagyon tágabb fogalmat takar, abba bele kell érteni az állam tulajdonában álló vagyontárgyakat is, nemcsak az önkormányzat tulajdonát, annak a védelme azonban az Nvt. szempontjából is teljes mértékben helytálló. Úgyszintén ki kell emelni azt, amely már egy másik [a k) pontbeli] fogalomnál is megjelent, miszerint a rendelkezési jog a jogszabályban meghatározott korlátozott mértékben megilleti a vagyonkezelőt.

4.5. Részkövetkeztetések

Mindezekből a megközelítésekből és a hozzájuk fűzött észrevételekből látszik, hogy a hatályos szabályozási környezetre vonatkoztatva a bemutatott fogalmak nem teljes mértékben alkalmasak. Ez, ahogy az már jelezve lett, fakad részint abból, hogy nem a nemzeti vagyonra, hanem a magánvagyonnal összefüggő intézkedésekre, más személy által kifejtendő magatartásokra utalnak, részint a nem megfelelés ered a korábbi jogszabályi környezetnek megfelelő kifejezéseknek, és részint abból is fakad, hogy egyes definíciók korábban hatályos jogszabályokra utalnak vissza, azoknak egyes elemeit használják fel. Az utóbbi ok nyilvánvalóan dogmatikai szempontból kevésbé támasztható alá, a jogalkotói döntésnek (a rendelkezések módosítása, hatályon kívül helyezése, új tartalom megadása szempontjából) nagy jelentősége van. Az 1. táblázatban néhány olyan, közösnek vélt tartalmi elemet emelünk ki, amely véleményünk alapján az adott fogalmakban megjelenik.

⁹² Az önkormányzati vagyongazdálkodás időszerű kérdései 2006, 43.

1. táblázat • Az elemzett fogalmak néhány közösként megjelölt eleme
(Forrás: a szerző szerkesztése)

A tulajdonosi részjogosítványok összességére, illetve azok egy részére való utalás	a), b), d), e), f), i), j), l), n), o), p), q), r)
A vagyonkezelő személyének behatárolására történő utalás	a), j), k), l), o), r)
A szerződés tartalmára (mindkét fél jogára, illetve kötelezettségére) való utalás	b), e), p), q)
A megbízási jellegre történő utalás	g), i), j), p)

5. A VAGYONKEZELÉSI SZERZŐDÉS ELHATÁROLÁSA EGYES JOGINTÉZMÉNYEKTŐL

A vagyonkezelői szerződést el lehet határolni más, ehhez hasonló jogintézményektől,⁹³ amelyeknek a kiválasztása csak részben tekinthető önkényesnek. Jelen munkában nem kívánjuk az összehasonlítás alapjául vett jogintézmények és a vagyonkezelési szerződés hasonlóságainak és különbségeinek teljes spektrumát feltárni, az egy további tanulmány tárgyát képezheti, kifejezetten csakis a jelzett cél, az elhatárolás és egyúttal a behatárolás (a fogalom meghatározásának kísérlete) megvalósításának meglátásunk szerint indokolt mértékéig kerül erre sor.

- a) A bizalmi vagyonkezelési szerződés,⁹⁴ amely a Ptk.-val lett kodifikálva, már elnevezésében is hasonlít az alapul fekvő jogintézményhez. Bizalmi vagyonkezelési szerződési jogviszonyban a vagyonkezelő a vagyonrendelő által tulajdonába adott dolgok, ráruházott jogok és követelések saját nevében a kedvezményezett javára történő kezelésére, a vagyonrendelő díj fizetésére köteles.⁹⁵ A vagyonkezelési szerződés esetén nem kerül a vagyonkezelő tulajdonába az általa kezelt vagyon, utóbbinak köre is szűkségszerűen más, a nemzeti vagyonba tartozó vagyonelemek képezhetik csak a szerződés tárgyát. Különbség továbbá az is, hogy a vagyonrendelő nem a saját nevében fogja a vagyont kezelni, illetve a rendelkezés szabályai is alapvetően lehatároltabbak a bizalmi vagyonkezelési szerződés releváns Ptk.-beli szabályához⁹⁶ képest. Miczán Péter szerint a bizalmi vagyonkezelésre irányuló szabályozás vonatkozásában, a vagyonkezelő rendelkezési jogára irányadó Ptk. 6:318. § (1)–(2) bekezdéseiből következően a [bizalmi] vagyonkezelési szolgáltatás – ha tulajdonjogból

⁹³ Ezeknek a kiválasztása B. SZABÓ et al. 2018, 28–44., valamint CSEHI 2015, 95–132. munkáin alapul.

⁹⁴ A szerződés monografikus feldolgozása mellett (lásd például: B. SZABÓ et al. 2018; SÁNDOR 2017; MICZÁN 2017) számtalan cikk foglalkozik a témakörrel, szakirodalmi adatbázisbeli keresés alkalmával a vagyonkezelés kifejezés legtöbb esetben erre mutatott.

⁹⁵ Ptk. 6:310. § (1) bek.

⁹⁶ Ptk. 6:318. §.

indulunk ki – a tulajdonból fakadó birtoklási, használati, hasznosítási, védelemhez való, rendelkezési jogok gyakorlásának, mind a tulajdonból fakadó kötelezettségek (például közterhek) teljesítésének gyűjtőszolgáltatása.⁹⁷ Ennyiben a kettő jogintézmény hasonlóságot mutat, de nem szabad szem elől téveszteni a tulajdonjog átszállását illetően a már fentebb vázolt különbségeket.

- b) A Ptk.-beli megbízási szerződéshez⁹⁸ viszonyítva a vagyonekezelési szerződésnél lévő tulajdonost megillető jogok gyakorlását és kötelezettségek teljesítését lehet rábízott feladat ellátásának tekinteni. A megbízási szerződésnél jelen levő gondossághoz hasonlóan (amely miatt egyébként gondossági kötelezettségeknek is tituláljuk a megbízási szerződést) meglátásunk szerint – a nemzeti vagyonról szóló törvényben foglalt céloknak megfelelően – a vagyonekezelőnek hasonló gondosságot kell tanúsítania. Hasonlóság, hogy a vagyonekezelőnek a megbízotthoz hasonlóan el kell számolni a tulajdonos felé.
- c) Vagyonkezelés szóval illeti a Ptk. a gyám és gondnok egyik kötelezettségét. E személyek a feladatuk ellátásának körében kötelesek a kiskorú gyermek, illetve a gondnokolt vagyont kezelni,⁹⁹ a gyám a gyermek pénzét és értéktárgyait – ha azokat a rendes vagyongazdálkodás szabályai szerint nem kell készen tartani – köteles átadni a gyámhatóságnak. Ez utóbbi kötelezettséget a vagyonekezelésnél nem lehet értelmezni, mivel a vagyonekezelésnél a teljes rábízott vagyont kell kezelni, ugyanakkor a gyámság, gondnokság és a vagyonekezelési szerződés esetében is van egyfajta számadási kötelezettség. A jogintézmények között különbség az, hogy itt is szükségszerűen eltérő a kezelendő vagyontárgyak köre; a gondozás és a nevelés értelmezhetetlen a vagyonekezelési szerződéssel összefüggésben, egyedül a törvényes képviselő lehetne a vagyonekezeléssel összefüggésbe hozni, de a tulajdonosi jog gyakorlása nem minősül képviselőnek, a vagyonekezelő maga fogja megkötni a szerződések. Természetesen nemcsak a gyám általi vagyonekezelés, hanem a szülő által végzett ilyen tevékenység is idesorolandó, szülői vagyonekezelés alatt azt értjük, hogy a szülő felügyeli, ellenőrzi, gyarapítja, valamire fordítja gyermeke vagyont, és e körben jognyilatkozatokat tesz mint törvényes képviselő.¹⁰⁰ Ebben a körben a szülő és a gyám között nincs különbség, a gyámi vagyonekezelésnél írtak ez utóbbi esetről is ugyanúgy igazak lesznek.¹⁰¹
- d) A letéti szerződés alapján a letéteményesnek „*passzív őrzési kötelezettsége*” van, azaz úgy kell visszaadnia a letéti tárgyat, ahogy azt ő a jogviszony kezdetekor kapta.¹⁰² Vannak azonban olyan vagyonelemek, amelyeket kezelni kell, amennyiben azt a természetük megköveteli, a kezelésük tekintetében a megbízási szabályait kell alkalmazni.¹⁰³ Implicite megint csak vagyonekezelésről van szó egy meghatározott ingó vagyon-

⁹⁷ MICZÁN 2015, 105.

⁹⁸ Ptk. 6:272. §.

⁹⁹ Ptk. 2:35. §, 4:236. §.

¹⁰⁰ KULCSÁR 2015, 219.

¹⁰¹ Lásd még: SZEIBERT 2018, 365–376.

¹⁰² Ptk. 6:360. §.

¹⁰³ Ptk. 6:361. § (2) bek.

tárgynál. Ugyanakkor a letét tárgya nem lehet ingatlan,¹⁰⁴ míg vagyonnevelés lehet, azt nem zárja ki a nemzeti vagyronról szóló törvény. Ha a letétnél felmerül a vagyontárgy kezelése, akkor az így egyfajta megbízás lesz, aminek a keretében a letevő utasításainak eleget kell tenni, míg vagyonnevelési szerződésnél a már tárgyaltak szerint nincs utasítás. A kezelés jóval tágabb tartalmú az őrzéshez képest, de a kezelés nem választható el az őrzéstől, amennyiben a letett dolog természete megkívánja a kezelést annak érdekében, hogy a letevés időpontja szerinti állapot megőrizhető legyen,¹⁰⁵ ezt Miczán megbízással vegyes letétnek tekinti.¹⁰⁶ Egyezés mindkét jogintézménynél az, hogy a letett dolog, valamint a vagyonnevelés tárgyának tulajdonjoga a letevőnél, illetve a tulajdonosnál marad.

- e) Haszonélvezetnél a haszonélvező a saját javára gyakorolja az őt megillető jogokat,¹⁰⁷ míg a vagyonnevelő a tulajdonos érdekében fog eljárni, a szerződés megszűnését követően vissza kell adnia neki a vagyonnevelés tárgyát. Haszonélvezeti jognál a haszonélvezőt egyáltalán nem illeti meg a rendelkezés joga, míg a vagyonnevelőt, igaz, megkötésekkel, de a tulajdonost megillető valamennyi jog megilleti és kötelezettség terheli, a rendelkezés szűk szegmensét bírja.
- f) Az alapítvány meghatározott vagyontömeg meghatározott cél érdekében, amely elkülönül az alapítótól,¹⁰⁸ addig ugyan a vagyonnevelésnél is meg van határozva a vagyon, azonban az alapítótól (azaz tulajdonostól) elkülönülés viszonylagos, mert a vagyonnevelési szerződés megszűnésével vissza kell adni a vagyonnevelő által kezelt tárgyat, és a vagyonnevelésnél nem értelmezhető olyan módon bárminemű cél, mint ami az alapítvány fogalmi elemét képezi. Jelentős különbség az, hogy vagyonnevelés révén nem fog új jogi személy létrejönni, az alapítvány pedig jogi személy.
- g) A gazdasági társaságok¹⁰⁹ vagyónával összefüggésben nem a másra bízott vagyon kezeléséről van szó, hanem a társaság rendelkezésére bocsátott vagyon a rendelkezésre bocsátást követően már a társaság vagyona lesz, továbbá az alapítványhoz hasonlóan a gazdasági társaságok is jogi személynek minősülnek. A tulajdoni elkülönülés alapelve¹¹⁰ alapján a társaság vagyona elkülönül a tagok vagyontól, hiába a tagok szolgáltatották azt, tulajdonképpen ellenszolgáltatásként részesedést szereznek, közkereseti és betéti társaságnál vagyoni hozzájárulásuk, a korlátolt felelősségű társaságban üzletrészüket, részvénytársaságnál részvényük lesz. A vagyonnevelőt nem lehet a társaságnak a vezető tisztségviselőjével azonosítani, ő a társaságot képviseli, a tagok nincsenek közvetlen jogi kapcsolatban a vezető tisztségviselővel, ő a társaság

¹⁰⁴ A szerződés fogalmában kifejezetten megjelenik, hogy a megőrzés ingó dologra irányulhat.

¹⁰⁵ MICZÁN 2015, 107.

¹⁰⁶ MICZÁN 2015, 107.

¹⁰⁷ Ptk. 5:147. §.

¹⁰⁸ Ptk. 3:378. §.

¹⁰⁹ Ptk. 3:88. §.

¹¹⁰ PAPP 2019, 285.

alkalmazottja vagy megbízottja lesz, míg a vagyonrendelő és a vagyonkezelő között közvetlen jogviszony van.

- h) Az összehasonlítások alkalmával komikusnak hathat az, ha a szempontok között szerepeltetve van a kezelési szerződés. A terminológiai pontosság érdekében a részbeli egyezés miatt meg kell említeni azt, hogy a jogintézmények elnevezésében van hasonlóság, ugyanis a vagyonkezelés közvetlen tárgya és a kezelési szerződés közvetlen tárgya, az egészségügyi szolgáltatás nyújtása¹¹¹ között nem lehet egyenlőségjelet tenni. Azonban ennek a szempontnak létjogosultságot ad a bizalmi vagyonkezelés jogintézménye, ugyan utóbbi és a vagyonkezelési szerződés eredője valahol ugyanott kerekendő (a tulajdonosi jogosultságok és vele együtt a kötelezettségek bizonyos szempontú megoszlása több személy között), a hatályos jogi környezetben az elnevezés és a háttér nagyfokú egyezésén túlmenően több a különbség, mint a hasonlóság. A kezelési és a vagyonkezelési szerződés között tehát csupán az elnevezés a hasonló.
- i) A Bszt. 5. § (1) bekezdése alapján befektetési szolgáltatási tevékenységnek minősül a rendszeres gazdasági tevékenység keretében, pénzügyi eszközre vonatkozóan végzett portfóliókezelés. A portfóliókezelés pedig az a tevékenység, amelynek során az ügyfél eszközeit előre meghatározott feltételek mellett, az ügyfél által adott megbízás alapján, az ügyfél javára pénzügyi eszközökbe fektetnek be és kezelnek azzal, hogy az ügyfél a megszerzett pénzügyi eszközökből eredő kockázatot és hozamot, azaz a veszteséget és a nyereséget közvetlenül viseli.¹¹² Nem tagadható el a vagyonkezelési szerződésben és a portfóliókezelésben kimutatható megbízási elem (utóbbinál expliciten meg is jelenik a fogalomban), viszont a két szerződés között eltérés is van: az Nvt. hatálya alól ki vannak zárva egyes vagyonkategóriák, amennyiben a pénzeszköz ebbe a körbe esik, úgy azok nem lehetnek vagyonkezelés tárgyai. Véleményünk szerint ezek a kategóriák az államháztartás körébe tartozó szervek és személyek pénzvagyona, a követelések és a fizetési kötelezettségek, valamint a társadalombiztosítás és az elkülönített állami pénzalapok pénzvagyona.¹¹³ Az Nvt. alapján nem lehet vagyonkezelési szerződés tárgya gazdasági társaságban fennálló részesedés,¹¹⁴ míg a részvény, mint a kibocsátó részvénytársaságban gyakorolható tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező forgalomképes értékpapír¹¹⁵ a Bszt.-beli pénzügyi eszköz fogalmába illeszkedik.¹¹⁶ A fogalom elemét képező kezelés kifejezésnek nem találjuk bővebb magyarázatát a törvényben, valamint nincs további utalás a Bszt. kommentárjában sem, utóbbiban erre a jogviszonyra sajátos bizományi szerződésként utalnak azzal, hogy a bizományi szerződés

¹¹¹ Ezzel összefüggésben részletesebben lásd az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényt és a kapcsolódó jogszabályokat.

¹¹² 2007. évi CXXXVIII. 4. § (2) bek. 53. pont.

¹¹³ Nvt. 2. § a)–c) pontja.

¹¹⁴ Nvt. 8. § (7) bek. első fordulat.

¹¹⁵ Ptk. 3:213. § (1) bek.

¹¹⁶ Bszt. 6. § [Pénzügyi eszköz] a) az átruházható értékpapír.

Ptk.-beli szabályozásán túlmutat, mert a portfóliókezelés során az ügyfél általános jellegű felhatalmazásán alapulva a kezelt vagyonnal összefüggő ügyletek vonatkozásában döntően „szabad kezet kap” a szolgáltató.¹¹⁷

- j) A magyar jogtörténet egyik, európai mintára hazánkba is begyűrűzött eleme volt a hitbizomány. A hitbizomány az alapító által, királyi engedéllyel felruházott, meghatározott, kötött öröklési rendnek alávetett, eredete szerint szerzett jószág vagy jószágok összessége volt, amelyre nézve elidegenítési és terhelési tilalom állt fenn.¹¹⁸ A magyar nemesek részére rendelkezésre álló olyan jogintézmény, amelynél egy személy kezében összpontosuló nagyobb mennyiségű vagyontömegről volt szó, a vagyon tulajdonjoga tulajdonképpen a teljes családot illette meg, míg annak tényleges birtokosának kötelezettsége volt mindent megtenni annak érdekében, hogy azt egyben tartsa, az értéke ne csökkenjen, ne intézkedjen olyan módon, ami hátrányos lett volna a családnak, és a család tagjai részére bizonyos szolgáltatásokat kellett teljesítenie.¹¹⁹ Tehát itt sem önmagában a vagyont birtokban tartó és azt gyümölcsoztető személy volt a tulajdonos, és nem is csak a maga érdekében fejthette ki ezirányú tevékenységét, hanem mindvégig figyelemmel kellett lennie a teljes család érdekére. Ugyanúgy eléggé meg volt kötve az ő keze is, mint ahogy a vagyonkezelő mozgásköre is korlátozott.

A vagyonkezelési szerződés egyes fogalmi elemei és jegyei a polgári jog több részterületével (személyek joga, kötelmi jog) összefüggésbe hozhatók, amelyek alapján egyik jogintézménnyel kapcsolatban sem mondható el, hogy azok egy az egyben megfeleltethetők lennének a nemzeti vagyon kezelésére irányuló vagyonkezelési szerződéssel, kifejezetten vannak közöttük olyanok is, amelyek ezzel a jogintézménnyel a legcsekélyebb egyezőséget mutatnak. A megbízási szerződés az, amellyel véleményünk szerint olyan rokon vonásokkal bír, amelyek által a vagyonkezelési szerződés fogalmának egyes elemei is megadhatók.

6. A VAGYONKEZELÉS KIFEJEZÉS HASZNÁLATÁNAK TOVÁBBI MANIFESZTÁCIÓI

A vagyonkezelés kifejezés az 5. pontban megjelölt jogintézményekkel hozható összefüggésbe, a terminus technicus ilyen formában történő használata ugyanakkor első sorban a közjogban jelent meg, az állami és önkormányzati vagyon kezelésével kapcsolatban. A vagyonkezelői jogot azonban nem 2011-ben alkották meg (a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvénnyel), már „*a rendszerváltozás előtt az volt az elsődleges feladata, hogy a csak fiktív módon létező állam, mint jog szerinti tulajdonos mellé ténylegesen*

¹¹⁷ DAKÓ et al. 2016, 304.

¹¹⁸ PERES 2014, 41. Törvényi szinten először az 1687:9. törvénycikkkel szabályozták, és az 1949. évi VII. törvény szüntette meg.

¹¹⁹ Hitbizomány fogalma. A Pallas nagy lexikona.

is működő »tulajdonost« állítson, amely mint kezelő az állami tulajdonosi funkciókat gyakorolja, bizonyos, a rendelkezési jogot érintő korlátozásokkal”.¹²⁰ Az 1959-es Ptk. korábban hatályos szövegváltozata „a vagyongazdálkodási jogot egy sajátos dologi jogi jogosultságként határozta meg, amelynek a megjelenése szorosan kapcsolódott az állami tulajdonhoz. Az állami tulajdonban lévő vagyontárgyak tulajdonjogát ugyanis nem lehetett átruházni, vagyongazdálkodási jogot azonban lehetett feleltük alapítani. A vagyongazdálkodási jog tehát quasi tulajdonjogként (idegen dologbeli jogként) funkcionált.”¹²¹

A rendszerváltozást követően az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyon értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. törvény egy teljes fejezetet (benne nyolc §-sal)¹²² szentelt ennek a jogintézménynek. Az akkori szabályozással állami vállalatokon belül a jogalkotó elkülönítette a tartósan állami tulajdonban maradó vagyont, és ennek kezelésére létrehozta az Állami Vagyonkezelő Részvénytársaságot, azaz az ÁV Rt.-t. Ez utóbbi állami tulajdonban lévő vagyon esetében az ÁV Rt. feladata az eladás (tulajdonképpen a privatizáció) helyett az állami vállalat hosszú távú nyereséges működtetése volt.¹²³ Későbbi módosítás eredményeképpen a korábbi államháztartásról szóló törvény (1992. évi XXXVIII. törvény), valamint a 183/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet a kincstári vagyon kezeléséről, értékesítéséről és az e vagyonnal kapcsolatos egyéb kötelezettségekről is tartalmazott rendelkezéseket a vagyongazdálkodási szerződéssel összefüggésben.¹²⁴

Meg kell említeni még azt is, miszerint a vagyon kezelése nemcsak a nemzeti vagyonnal összefüggésben és a polgári jogban jelenik meg, hanem büntetőjogi szempontból is releváns kifejezésről van szó. A vagyon elleni bűncselekmények¹²⁵ között határozták meg a hűtlen kezelést és a hanyag kezelést.¹²⁶ A Btk. 376. § (1) bekezdése szerint, akit idegen vagyon kezelésével bíztak meg, és ebből folyó köteletségének megszegésével vagyoni hátrányt okoz, hűtlen kezelést követ el. A hanyag kezelés tényállását a Btk. 377. § (1) bekezdése határozza meg akként, akit idegen vagyon törvényen alapuló kezelésével vagy felügyeletével bíztak meg, és az ebből eredő köteletségének megszegésével vagy elhanyagolásával gondatlanságból vagyoni hátrányt okoz, az a személy követi el ezt a bűncselekményt. A vonatkozó szakirodalom szerint a vagyongazdálkodási kötelezettséghez az alábbi kötelezettségek tartoznak: a vagyon őrzése, állagának megóvása, a beosztottak irányítása és ellenőrzése (amennyiben a beosztottak léte releváns, egyébként ehelyett a terminus helyett a munkavállaló kifejezés a megfelelőbb – D. J.), a kárveszély elhárítása, a vagyon gyarapítása, a tulajdonos rendszeres tájékoztatása, kártérítési (esetleg bírósági) eljárás kezdeményezése.¹²⁷ A büntetőjogi irodalom alapján ezeknek megszegése esetén lehet vizsgálni a bűncselekmény megvalósulását. A nemzeti vagyon körébe sorolt vagyontárgy vonatkozásában is el lehet követni ezt

¹²⁰ Ilyen volt például a földről szóló 1987. évi I. törvény 13. §. DOBROCSI 2015, 6.

¹²¹ BODZÁSI 2018b, 57.; BODZÁSI 2018a, 23.

¹²² 1995. évi XXXIX. törvény 62–69. §.

¹²³ BORDÁS 2009, 216.

¹²⁴ LENTNER 2019, 31.

¹²⁵ 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) XXXVI. fejezet.

¹²⁶ Btk. 376–377. §

¹²⁷ KERESZTY 2002, 277.

a bűncselekményt, az idegen vagyon tulajdonosának személye közömbös, az lehet természetes személy, jogi személy, az állam és a helyi önkormányzat is.¹²⁸ Magának a vagyonkezelésnek a büntetőjog szempontjából releváns fogalma Sántha Ferenc szerint a vagyon rendeltetészerű felhasználását, állagának megóvását, esetleges gyarapítását jelenti, kiterjed a kárveszély elhárítására és az olyan személyek ellenőrzésére, akikre a vagyontárgyakkal kapcsolatban bármiféle kötelezettség hárul.¹²⁹

7. ÖSSZEGZÉS, A VAGYONKEZELÉSI SZERZŐDÉS FOGALMI MEGHATÁROZÁSÁNAK KÍSÉRLETE

A vagyonkezelői szerződésen, valamint az azzal létrehozott vagyonkezelői jog a nemzeti vagyonnal összefüggő kifejezések, a szerződés tartalmát, a felek jogait és kötelezettségeit tekintve az elemeket az Nvt., valamint a további kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Annak tartalmát elemezve nem szabad figyelmen kívül hagyni a polgári jogi fogalmakat, ugyanis egyrészt egyes jogszabályok kifejezetten felhívják a Ptk. alkalmazását azokban a kérdésekben, amelyekre azok nem tértek ki részletesebben, továbbá a polgári jogba illeszkedő fogalmakat használnak, amelyekre nem adtak külön fogalmat, vagy az megegyezik, illetve megfeleltethető a polgári jogi definíciókkal, végül nem zárták ki a kódex alkalmazásának lehetőségét. Mindezekre figyelemmel a szerződés tartalmának polgári jogi szempontú megközelítése indokolt.

A szerződés fogalmának meghatározásához megvizsgáltuk a jogirodalomban eddig megjelent, a különféle vagyonkezelési szerződésekhez tartozó definíciókat, amelyek elemzésével arra a következtetésre jutottunk, hogy teljeskörűen, megnyugtatóan egyik sem igazolható teljes mértékben, amely vagy lakonikusságukból ered, tehát a vagyonkezelési szerződés lényegi ismérveit ugyan magukban hordozzák, de abból további részleteket nem tudunk meg, illetve nem is a nemzeti vagyonnal összefüggő fogalmat kívánják definiálni. Mindezekre figyelemmel meglátásunk szerint indokolt egy újabb megközelítés használata: a vagyonkezelői jog a nemzeti vagyonnal összefüggő vagyonkezelési szerződésen alapuló korlátolt dologi jog. A vagyonkezelési szerződés olyan jogviszony, amelynek keretében a tulajdonosi joggyakorló az állam, illetve helyi önkormányzat tulajdonába tartozó vagyont az Nvt. szerinti vagyonkezelőre bízta rá a szerződésben meghatározott időre vagy feltétel bekövetkezéséig, azaz a tulajdonosi jogok gyakorlását és tulajdonosi kötelezettségek teljesítését meghatározott körben engedi át, amelynél fogva a vagyonkezelőt megilletik a tulajdonos jogai, illetve terhelik a tulajdonos kötelezettségei, így különösen a birtoklás, a használat, valamint a hasznosítás joga, amennyiben jogszabály vagy a vagyonkezelési szerződés eltérően nem rendelkezik, azonban a rendelkezés joga az Nvt. szerint korlátolt mértékben illeti meg. A vagyonkezelő köteles a vagyontárgy állagának megóvásáról,

¹²⁸ CSÁK 2013, 125.

¹²⁹ SÁNTHA Ferenc 2013, 560. Vö. IBOLYA 2010, 91.; Lásd még: KAPA 2011, 476–477.; A anyag kezelés és a nemzeti vagyon kapcsolatát tekintve bővebben lásd még: BÉRES B. 2016, 16–22.

jó karbantartásáról, működtetéséről gondoskodni, jogszabályban és szerződésben előírt más kötelezettségét teljesíteni, valamint a vagyontárgyat Nvt.-ben és a szerződésben meghatározott célnak megfelelően használni, a vagyонkezelési szerződés megszűnése esetén a vagyонkezelésbe vett tárgyat visszaszolgáltatni, valamint azzal elszámolni.

Le kell szögezni, hogy ez a definíció sem tökéletes, és ahogy az jelezve lett, egyes részei ki vannak téve a jogszabályi környezet változásának, azonban a túlzott terjengősség elkerülése érdekében célszerűnek mutatkozott ekkénti megfogalmazása. A további elemek kialakításánál igyekeztünk figyelembe venni minden olyan, fentebb kifejtett kritikai gondolatot, amellyel kellően lehet cizellálni a definíciót. Meglátásunk szerint ezeket a fogalmi alkotóelemeket érdemes belefoglalni a fogalomba, amellyel kellő mértékben el lehet különíteni más hasonlóan ható jogintézményektől, különösen a korlátolt dologi jogoktól. A vagyонkezelés rövid, ámde annál komplexebb szabályozásához hasonlóan összetett fogalom illeszkedik, amelynek megalkotására ilyen módon tettünk kísérletet.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. BALASSA Ákos – AKAR László – KARDOS Péter – KAZÁR Péter (1993a): Az időlegesen állami tulajdonban maradó vállalkozói vagyon kezelésének „privatizálása”. *Közgazdasági Szemle*, 40. évf. 2. sz. 168–179.
2. BALASSA Ákos – AKAR László – KARDOS Péter – KAZÁR Péter (1993b): *Az időleges állami vállalkozói vagyon kezelésének „privatizálása”*. Budapest, Kék Szalag Bizottság Alapítvány.
3. BARZÓ Tímea – PAPP Tekla szerk. (2019): *Civilisztika II*. Budapest, Dialóg Campus.
4. BENDE-SZABÓ Gábor (2014): A helyi önkormányzati vagyon törvényi szabályozásának új rendszere. In PATYI András – LAPSÁNSZKY András szerk.: *Rendszerváltás, demokrácia és államreform az elmúlt 25 évben. Ünnepi kötet Verebélyi Imre 70. születésnapja tiszteletére*. Budapest, Wolters Kluwer. 41–52.
5. BÉRES B. István (2016): A hanyag kezelés büncselekménye a nemzeti vagyon vonatkozásában. *Gazdaság és Jog*, 24. évf. 5. sz. 16–22.
6. BOROS Anita (2018a): Az állami és önkormányzati vagyongazdálkodás kapcsolódási pontjai az aktualitások tükrében. In AUER Ádám – BOROS Anita – SZÓLIK Eszter szerk.: *Az önkormányzati vagyongazdálkodás aktuális kérdései*. Budapest, Dialóg Campus. 65–76.
7. BOROS Anita – GERGŐ József – BÁNDI Imre – KOCSIS Enikő – HAJDICS Antónia Amália – SZÓLIK Eszter (2018b): *Az állami vagyongazdálkodás*. Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem.
8. BODZÁSI Balázs (2018a): A bizalmi vagyonkezeléshez kapcsolódó egyes magánjogi kérdések. In BODZÁSI Balázs szerk.: *A gazdasági jog és az adójog aktuális kérdései 2018-ban – Gazdasági jogi kutatások a Budapesti Corvinus Egyetemen*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. 23–38.
9. BODZÁSI Balázs (2018b): A bizalmi vagyonkezelés (trust) magyar szabályozását érintő módosítások. *Fontes Iuris*, 1. sz. 57–62.
10. BORDÁS Mária (2009): *A közigazgatás gazdaságtana. A gazdasági kormányzás lehetőségei és dilemmái*. Budapest, Unió.
11. B. SZABÓ Gábor – ILLÉS István – KOLOZS Borbála – MENYHEI Ákos – SÁNDOR István (2018): *A bizalmi vagyonkezelés*. Második, aktualizált és bővített kiadás. Budapest, HVG-ORAC.
12. CSÁK Zsolt (2013): XXXVI. fejezet – A vagyon elleni büncselekmények. In POLT Péter főszerk.: *Új Btk. kommentár 7. kötet, Különös Rész*. Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó. 49–169.
13. CSEHI Zoltán (2001–2002): A vagyonkezelés jogi formái és az önálló vagyonteremtések. *Jogállam*, 2001–2002/1–4. 103–152.
14. CSEHI Zoltán (2015): A bizalmi vagyonkezelés történelmi előzményei. In KISFALUDI András szerk.: *Tanulmányok a bizalmi vagyonkezelés jogi szabályozásának elméleti alapjairól*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. 9–52.

15. DAKÓ Gábor – FARKAS Yvette – GELLÉN Klára – PETTKÓ-SZANDTNER Judit – SEREGDI László – SUDÁR Gábor – VÉGH Richárd (2016): *Nagykommentár a befektetési vállalkozásokról szóló törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer.
16. DEÁK Dániel (1999): Vagyonkezelés adójogi nézőpontból. *Gazdaság és Jog*, 7. évf. 2. sz. 11–15.
17. DICZHÁZI Bertalan – MACHER Ákos szerk. (2000): *Állami vagyonkezelés Európában és Magyarországon. Utak és lehetőségek*. Budapest, GJW-CONSULTATIO konzorcium.
18. DOBROCSI Gábor (2015): Jogi problémák az új Polgári Törvénykönyvben. *Gazdaság és Jog*, 23. évf. 10. sz. 3–6.
19. DRINÓCZI Tímea – FRANK Ádám (2008): Az állami vagyon kezelésének egységesülő jogi szabályozása. *Közjogi Szemle*, 1. évf. 4. sz. 14–22.
20. GYERGYÁK Ferenc (2018): A helyi önkormányzatok ingatlangazdálkodási felelőssége, kitekintéssel az állami vagyonkezelésbe adott ingatlanokra. In AUER Ádám – BOROS Anita – SZÓLIK Eszter szerk.: *Az önkormányzati vagyongazdálkodás aktuális kérdései*. Budapest, Dialóg Campus. 87–99.
21. HAVASSY Sándor (2012): A nemzeti vagyonról szóló törvény alkalmazásának gyakorlati kérdései. *Új Magyar Közigazgatás*, 5. évf. 11. sz. 47–52.
22. IBOLYA Tibor (2010): A hűtlen kezelés bizonyítása. *Belügyi Szemle*, 58. évf. 10. sz. 82–94.
23. JUHÁSZ Hajnalka – KIS Norbert – TÓTH Ágnes – BEKÉNYI Franciska (2015): A Kincstári Jogügyi Igazgatóság létrehozásának koncepciója. *Fontes Iuris*, 3-4. sz. 11–16.
24. KAPA Máttyás (2011): Felelősség a közvagyonnal való gazdálkodásért, avagy jogágak véletlen találkozása a boncasztalon. *Pénzügyi Szemle*, 56. évf. 4. sz. 471–480.
25. KECSKÉS András (2016): A szuverén alapok jogi háttere és nemzetgazdasági szerepvállalása. *Pro Futuro*, 6. évf. 2. sz. 151–169.
26. KERESZTY Béla (2002): A vagyonkezelő büntetőjogi felelőssége. *Magyar Jog*, 49. évf. 5. sz. 276–285.
27. KOVÁCS Róbert szerk. – BEKÉNYI József – KÓNYA László Ferenc (2018): *Önkormányzatok jogállása*. Budapest, Dialóg Campus.
28. KULCSÁR Judit (2015): Jogtörténeti és -elméleti bevezető a kiskorúak vagyonának szülői vagyonkezeléséről. *Themis*, 1. sz. 200–224.
29. LAMM Vanda – PESCHKA Vilmos szerk. (1999): *Jogi lexikon*. Budapest, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft.
30. LAPSÁNSZKY András – PATYI András – TAKÁCS Albert (2017): *A közigazgatás szervezete és szervezeti joga*. Budapest, Dialóg Campus.
31. LENKOVICS Barnabás (2014): *Dologi jog*. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó.
32. LENTNER Csaba (2019): *Önkormányzati pénz- és vagyongazdálkodás*. Budapest, Dialóg Campus.
33. LŐRINCZ Valéria (2018): A nemzeti vagyontörvény alkalmazásának gyakorlati tapasztalatai az önkormányzati vagyongazdálkodás területén. In AUER Ádám – BOROS Anita –

- SZÓLIK Eszter szerk.: *Az önkormányzati vagyongazdálkodás aktuális kérdései*. Budapest, Dialóg Campus. 113–121.
34. MENYHÁRD Attila (2010): *Dologi jog*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó.
35. MENYHÁRD Attila szerk.: *Liber Amicorum Studia G. Faludi dedicata. Ünnepi tanulmányok Faludi Gábor 65. születésnapja tiszteletére*. Budapest, ELTE Eötvös. 365–376.
36. MICZÁN Péter (2015): A bizalmi vagyongazdálkodás a kötetmi jogi dogmatika térképén. *Jogtudományi Közlöny*, 70. évf. 2. sz. 100–110.
37. MICZÁN Péter (2016): A közvetlen képviselőn alapuló bizalmi (al)vagyongazdálkodásról. *Gazdaság és Jog*, 24. évf. 2. sz. 14–21.
38. MICZÁN Péter (2017): *A bizalmi vagyongazdálkodás. Jogalkalmazási és jogalkotási alapkérdések*. Budapest, HVG-ORAC.
39. MOGYORÓSI Sándor (2014): A vagyongazdálkodási jog a helyi önkormányzatok életében. *Jegyző és Közigazgatás*, 4. sz. 15–18.
40. NAGY Marianna – HOFFMANN István szerk. (2014): *A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény magyarázata*. Második hatályosított kiadás. Budapest, HVG-ORAC.
41. NÉMETH András – SÍK László (1997): A vagyongazdálkodási szerződések típusai és biztosítékai. *Pénzügyi Szemle*, 42. évf. 2. sz. 97–112.
42. OROSZ Diána (2017): *Vagyongazdálkodás*. In BÁBOSIK Mária szerk.: *Vezetés a közjólátásban. Közpénzügyi gazdálkodás és menedzsment*. Budapest, Állami Számvevőszék – Typotex Kiadó. 243–261.
43. *Az önkormányzati vagyongazdálkodás időszerű kérdései* (2006). Önkormányzati füzetek 39. Budapest, SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Rt.
44. PAPP Tekla (2019): Tulajdoni elköltetés alapelvei. In DÚL János – LEHOCZKI Zóra Zsófia – PAPP Tekla – VERESS Emőd szerk.: *Társasági jogi lexikon*. Budapest, Dialóg Campus.
45. PERES Zsuzsanna (2014): *A családi hitbizományok megjelenése Magyarországon*. Pécs, Publikon.
46. PITTI Zoltán (1993): Az önkormányzati vagyongazdálkodás létrejötte és lehetséges hasznosulása. *Magyar Közigazgatás*, 43. évf. 7. sz. 403–413.
47. PITTI Zoltán (1995): A vagyongazdálkodás és hasznosítás lehetséges modelljei. In PITTI Zoltán – RÁKOS Péter (1993): *A vagyongazdálkodás módszertana*. Budapest, PERFEKT.
48. SÁNDOR István (2017): *A bizalmi vagyongazdálkodás és a trust. Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés*. Második, átdolgozott kiadás. Budapest, HVG-ORAC.
49. SÁNTHA Ferenc (2013): XXXVI. fejezet – A vagyongazdálkodás elleni büntetőjogi intézkedések. In HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós szerk.: *Magyar büntetőjog. Különös rész*. Budapest, Wolters Kluwer Kft. 535–570.
50. SÁRINÉ SIMKÓ Ágnes (2001): *Polgári jogi fogalomtár*. Budapest, HVG-ORAC.
51. SÁRKÖZY Tamás (1997): Az intézményes privatizáció befejezésének jogi technikájáról és a tartósan állami tulajdonban maradó vagyongazdálkodás kezelésének jövőbeli megoldásáról. *Gazdaság és Jog*, 5. évf. 7–8. sz. 17–21.

52. SZABÓ Iván – PAPIK Dénes (2015): Vízvásztó. Bérleti üzemeltetés, vagyonkezelés és koncesszió a víziközművek változó világában. *Magyar Jog*, 62. évf. 7-8. sz. 432–439.
53. SZEIBERT Orsolya (2018): A gyermek vagyonának kezelése a családban: a szülő vagyonkezelői jogának alakulása a szabályozás tükrében. In GRAD-GYENGE Anikó – KABAI Eszter – TÖRÖK Ágota (2009): Az állami vagyonkezelés elmúlt 20 éve kapcsolódva a közbeszerzési szabályok kialakulásához. *Jog – Állam – Politika*, 1. évf. 3. sz. CD-melléklete. 219–231.
54. VARGA Sándor: *Az önkormányzatok vagyonosodási folyamata*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 95–102.
55. VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter szerk. (2018): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Budapest, Wolters Kluwer.
56. VOSZKA Éva (2018): *Az állami tulajdon pillanatai. Gazdaságtörténeti és tudománytörténeti nézőpontok*. Budapest, Akadémiai. DOI: <https://doi.org/10.1556/9789634542186>

Jogi források

1. 1687:9. tc. a mágnások idősb fiainak az atyai rendelkezés szerint intézendő örökösödéséről
2. 1949. évi VII. törvény a hitbizományok megszüntetéséről
3. 1987. évi I. törvény a földről
4. 1990. évi LXXV. törvény a helyi önkormányzatokról
5. 1992. évi XXXVIII. törvény az államháztartásról
6. 1995. évi XXXIX. törvény az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyon értékesítéséről
7. 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
8. 2007. évi CVI. törvény az állami vagyonról
9. 2007. évi CXXXVIII. törvény a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól
10. 2010. évi LXXXVII. törvény a Nemzeti Földalapról
11. 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
12. 2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról
13. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
14. 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
15. 2019. évi LX. törvény egyes vagyongazdálkodást érintő rendelkezésekről, valamint a nemzeti pénzügyi szolgáltatásokkal összefüggő egyes törvények módosításáról
16. 183/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet a kincstári vagyon kezeléséről, értékesítéséről és az e vagyonnal kapcsolatos egyéb kötelezettségekről
17. 254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet az állami vagyonnal való gazdálkodásról
18. 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet a Nemzeti Földalapba tartozó földrészetek hasznosításának részletes szabályairól

Internetes források

1. Hitbizomány fogalma. *A Pallas nagy lexikona*. Elérhető: www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-pallas-nagy-lexikona-2/h-B866/hitbizomany-C8E2/ (Letöltés dátuma: 2019. 08. 31.)
2. *Ingatlan vagyonezelési szerződés*. Elérhető: https://szentendre.hu/wp-content/uploads/2017/12/276-hoz-mell%C3%A9klet-vagyonkez.szerz_-Barcsay-Izb%C3%A9gi-Isk..pdf (Letöltés dátuma: 2019. 09. 08.)

Dr. Dúl János a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Civilisztikai Tanszékének tudományos segédmunkatársa. Kutatási és érdeklődési területe a társasági jog, a polgári jog. Fokozatosan keltették fel érdeklődését a nemzeti vagyonnal összefüggő kérdések, elsődlegesen a vagyonkezelési szerződés témaköre. 2018-ban védte meg doktori értekezését *A társasági jog és az öröklési jog kapcsolódási pontjai osztrák jogi fragmentumokkal* címmel.